ZERDALİ ÇEKİRDEĞİ

YUSUF ÜNAL

ZERDALİ ÇEKİRDEĞİ

YUSUF ÜNAL

ZERDALİ ÇEKİRDEĞİ

Editör
Hasan Hayri DEMİREL

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

ISBN
978-9944-125-76-5

Yayın Numarası
239

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Şubat 2009

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.kaynakyayinlari.com.tr

İÇİNDEKİLER

ZERDALİ ÇEKİRDEĞİ	7
EMANET	15
KEKLİK SEVDASI	23
MOGAN ÂSİ BUGÜN	31
KAYISI AĞACI	37
KIRLARIN KOROSU	43
YAKUP AMCALAR	45
ARABANIN CAMI	53
İSTİFA	55
SALİH DAYI	59
VEREN ELLER	63
HAZIRLIK	69
ÖĞRETMENİN EMEKLİLİĞİ	75
"SEN MEVLÂYI SEVEN DE..."	85
CÜBBE VE CÜZDAN	89
ÇÜRÜK	95
HÜSN-Ü MİSAL	101
OKUL HİKÂYESİ	107

ZERDALİ ÇEKİRDEĞİ

Evimizin önünde betonlaşmaktan kurtulan bir evleklik yer vardı. Orası maydanoz, marul, kuzukulağı, yeşil soğan, ıspanak gibi soframızdan eksik olmayan yeşilliklerin dâyesiydi.

Yedi-sekiz yaşlarındaydım ve bir bahar günüydü. Fideliğimiz iyice gövermişti. Kahvaltı hazırlamakta olan annem bahçeden bir tutam maydanoz istedi. Alışkın el hareketleriyle maydanozları koparırken onlara hiç benzemeyen bir bitki geldi elime. Zaman zaman biten yabancı otlardan biri olmalıydı. Annem onları kökleriyle birlikte söküp atardı. Yoksa azmanlaşıp diğerlerinin gıdalarını azaltırlarmış. Ben de tam patazlayıp sökecektim ki vazgeçtim, kıyamadım. Gözüme pek narin, pek edalı göründü.

Sonraki günlerde onu izlemeye devam ettim. Her gün boy atıyordu. Topraktan yemyeşil bir gövdeyle çıkan üç çatal yaprağı vardı. Kısa süre sonra bütün yeşillikleri geçmişti boyda.

Bir gün dedem de fark etti onu. Eğilip inceledi, beni çağırdı: "Bu ne biliyor musun?" dedi. "Nedir?" diye sordum. "Zerdali bu, zerdali!" dedi gülümseyerek. Zerdaliyi biliyordum, babam pazardan getirirdi yerdik. Ancak fidesini görmemiştim. Ayrıca

bahçemize nereden gelmiş, onu kim dikmiş olabilirdi ki? Merakımı dedem giderdi. Dediğine göre; zerdali çekirdeklerinden biri toprağa karıştıysa bir süre sonra çürüyüp bu şekilde çimlenirmiş.

Dedem fideye yakın maydanozları yolup çevresindeki toprakları elleriyle öteleyerek bir çukur açtı. Sonra yanına uzunca bir çubuk dikip zerdaliyi ona bağladı ve bana emanet etti. O günden sonra gözüm zerdalinin üzerinde oldu. Dedemin aklıma kattığına göre büyüyecek, çiçek açacak, meyve verecekti. Dallarına salıncak kurup gölgesinde yemek yiyecektik.

O sene otuz santime yakın boy attı zerdali fidesi. Taze ve zarif birkaç dalı daha eklendi gövdesine. Yabanî bir ot görüntüsünden sıyrılıp basbayağı fidan oluverdi. Dedemin yanına diktiği çubuk ondan kısa gelip onu dayayamayınca daha kalın bir çubuk diktik. Güzle birlikte yaprakları sararıp düştü ve yeşilliğini kaybetti. Kış boyunca pencere arkasından fidanıma müzahir oldum. Fırtınalı günlerde eğilip doğruldukça sökülecek diye yüreğim ağzıma gelirdi. Karlı- buzlu gecelerde yatağımda yatırmak, en azından üstüne yorgan örtmek istedim.

Bahar güneşi yavaş yavaş kendini hissettirdikçe fidanımın asma çubuğu rengindeki gövdesine kan geldi. Dallarının uçlarında cücüklenmeler görünce mavi mavi çiçek açacak diye heveslendim. Hâlbuki zerdali çiçeği beyaz olur, gelinlik misali sararmış ağacını. Meyvelerin çiçek mevsimi geçmesine rağmen zerdalim hâlâ çiçek açmayınca o cücüklerin yaprak olacağını aklım kesti. O sene beklentilerim boşa gitmişti. Çiçeğini görme, meyvesini

yeme iştahım bir başka bahara kalmıştı. Demek bir sene daha sabretmeliydim.

Fidanıma toz kondurtmuyor, yakın çevresinde bir şeyin yeşermesine müsaade etmiyordum. Dibindeki minik havuz taşla toprakla dolacak olsa ellerimle yeniden açıp suluyordum. O sene dalları, yaprakları iyice çoğaldı. Kuşlar dallarına gelip bize komşu olmaya, bizimle söyleşmeye başladı.

*

Dedemin söylediğine göre zerdali fidanım üçüncü baharında çiçek açabilirmiş. Kışı bu heyecanla geçirdim. Mart ortalarında zerdalim tomurcuklandı, dallarında domur domur karartılar belirdi. Havalar ısındıkça goncaları irileşti, kahverengi kabuklarından taşmaya başladı.

Bir sabah goncaların kundağını çözdüğünü, nihayet körpe çiçeklerin yaprak yaprak, şen şakrak gülücükler saçtığını gördüm. Fidanımın dalları inci gerdanlarını takınmışlardı. Yağmur yağınca çiçek yaprakları biraz zarar görüp kırışıyordu. Ancak yağmur dinince nazenin çiçekler kulaklarında yağmurdan kalma kristal küpelerle arz-ı endam ediyordu. Güneş biraz açılınca bir dahaki yağmur sonrasına kadar saklıyorlardı ziynetlerini.

Saltanatları çok uzun sürmedi çiçeklerin. Yol üstünde gölgelenen yolcu gibi hemence geçip gittiler. Mücevherlerini toplayıp başka bahara hicret ettiler. Onların gidişi yeni geleceklere gebeymiş meğer, bir görev değişimiymiş. Yapraklar çıkageldi peşlerinden; yeşil mi yeşil, taze mi taze zümrüt yapraklar… Zerdali fidanım inci gerdanlarını, kristal küpelerini çıkarıp yakut elbiselerini

giyinmişti sanki. Bir günü diğerine benzemiyordu. Her gün ayrı bir taravetle, ayrı bir ziynetle çıkıyordu sabaha.

Aradan çok zaman geçmemişti ki çiçeklerin terk ettiği yerlerde mini minnacık çağlalar zuhur etti. Birkaç gün içinde yaprakların arasında seçilebilecek hâle geldiler. Yaprakları aralayıp dedemle birlikte tek tek saydık. Tam yedi tane çağla vardı.

Zerdali ağacı meyveye durunca evde kıymete bindi. Herkes ilk yemişlerinin tadına bakmanın peşindeydi. Bense kimseye el sürdürme niyetinde değildim. Ancak bir gün okuldan döndüğümde fidanımın kardeşimin hışmına uğradığını gördüm. Çağlalarından tam dört tanesini aşırmıştı. Bununla kalsa yine iyi! Dallarını, yapraklarını da hırpalamıştı. Zerdalimin ayakucuna oturup dakikalarca ağladım.

Kalan üç zerdaliyi kimseye kaptırmamak için pencere önünde nöbet bile tutuyordum. Onlara zarar vermesinler diye kuşları dahi zerdalimden kovmaya başladım. Çağlalar en ihtişamlı devirlerinin saltanatını sürüyordu. Yaprakların arasında öyle alımlı görünüyorlardı ki… Mücevher gibi ışıldıyor, iştahımı iyiden iyiye kamçılıyorlardı. Ancak dedemle kavilleşmiştik, olgunlaşana dek kimseyi dokundurtmayacaktık onlara.

Dedemden habersiz birini koparıp yeme düşüncesi ara sıra bastırsa da nefsime hâkim olabiliyordum. Lâkin bir gün geldi ki artık kendimi zapt etmemin imkânı kalmamıştı. Muhasebe yapmaya başlasam vicdanımın vazgeçireceğini biliyordum. Bile- isteye nefsime uyacaktım.

Okuldan dönerken her şeyi kafamda tasarladım. Nasıl koparacağımı, nasıl yiyeceğimi detaylarına kadar muhayyilemde

canlandırdım. Avludan içeri girince son derece normal bir şey yapıyormuş gibi çağlalara uzandım ve içlerinden en güzelini, cam gibi yeşeren birini kopardım. Üstüme silip iyice parlattıktan sonra bir kırt ısırdım. Dişlerim kamaştı. Ağzımın içini gök bir çağla kokusu doldurdu. Nefisti! Sonra bir kırt daha, bir kırt daha… Ve bitti! Hiçbir şey anlamadım, tadı damağımda kaldı.

Nefse her tâbiliğin sonunda olduğu gibi, yaptığımdan pişman olmam da çok uzun zaman almadı. Dedemle olan sözleşmemize uymamıştım. Şimdi dedemin yüzüne nasıl bakacaktım…

Biraz düşününce çözümü buldum. Hemen ayağa kalkıp dalda kalan çağlalardan birini daha kopardım. Üstüme sürterek parlata parlata dedeme götürdüm. Suçuma onu da ortak edecektim. Hiçbir izahat vermeden ona doğru uzattım. Nur simalı dedem mahcubiyetimi anlamış olacak ki başımı okşadı: "Çok güzellerdi, dayanamadın değil mi?" dedi, "Hı hı" mırıltılarıyla başımı indirip kaldırdım. "Haydi, benim hakkımı da sen ye bakalım." dedi. İstemeye istemeye kıtırdattım. Bunun hiç tadı yoktu sanki.

Aklım fikrim geride kalan tek zerdalinin olgunlaşıncaya kadar dalında kalabilmesindeydi. Nitekim kaldı da. Kaldıkça büyüdü büyüdü, güneşin altında pişti ve sararmaya başladı. Sarardıkça olgunlaştı, olgunlaştıkça yumuşadı. Civciv sarısına döndüğünde tamamen olgunlaşmıştı aslında. En lezzetli çağında olmalıydı. Dedem koparmam için kaç defa ısrar etse de ona kıyamıyordum. Sanki onu da koparırsam zerdali fidanım yalnız kalacaktı, çocuklarını elinden alacaktım zavallının…

Sakınan göze çöp batarmış. Bir öğle üzeri zerdalime bakınca dünya başıma yıkıldı. Yerinde yoktu! Haftalardır özenle koruyup

kolladığım tek zerdalim makamında değildi. Yalınayak başına koştum. Bir de ne göreyim, güzelim meyve yere düşüp "pofff" diye patlamış, şerbeti çevresine dağılmıştı.

Sevgili meyvemin cesedi kıymete binmişti. Kurtlar içini kemirme yarışında, karıncalar her yerini delik deşik etmiş, sineklerin biri inip biri kalkıyordu… Göz bebeğim zerdalim ne hallere düşmüştü. Ben onu bu günler için mi büyütmüştüm hâlbuki!

Zerdalimin posasının başında sukut-u hayale uğramış halde öylece beklerken dedem çıkageldi. O da üzüldü ama 'ben demiştim sana, koparıp yeseydin vaktinde' diye üstüme gelmedi. "Hayvancıkların rızkıymış torunum, sen yeseydin dişinin kovuğunu doldurmazdı ama şimdi kaç hayvana rızık oldu bak?" demesiyle biraz teselli olsam da üzüntüm geçmedi.

Dedem ferasetli adamdı. "İster misin torunum, bir zerdali fidanın daha olsun?" dedi. İstemez miydim hiç. Hem bu zavallı fidanım binaların gölgesinde böyle boynu bükük, mükedder kalmazdı. "Gel öyleyse, dedi, şu zerdalinin çekirdeğine bir mezar kazalım, güzelce defnedelim." Çekirdeğe mezar kazılır mıydı? Peki, nasıl defnedilirdi?

Tarhımızın öte köşesinde bir yeri eşeledik ve çekirdeği kabrine koyduk. "Dede ne olacak şimdi buna?" dedim, anlattı: "Toprakta bir süre bekledikten sonra çürür. Çürüyünce kabuğun içindeki özü rüşeymleşip Allah'ın izniyle başını topraktan çıkarır. Hani diğerini ilk gördüğün an vardı ya öyle işte."

*

Bir sabah yine kahvaltı için yeşillik toplarken gözüme farklı bir bitki ilişti. Dört yıl önce karşılaştığımın aynısıydı bu. Öyle

sevindim öyle sevindim ki… Öldü sandığım, yok olduğunu düşündüğüm, çürüdü dediğim zerdali çekirdeğim topraktan yeniden başını çıkarmış bana gülümsüyordu.

Demek toprağa düşen ölmüyordu, yok olmuyordu. Bilakis orada içten içe yeni bir hayata, yeni bir dirilişe, yeni bir bahara hazırlanıyordu!

EMANET

I

Ben on bir, kardeşim Bülent dokuz yaşındaydık o sıralar. Evimiz bilek kalınlığındaki kiraz fidanlarının, bodur elma ağaçlarının ve domates biber tarhlarının bulunduğu bahçeden geçilen dar bir yolun sonundaydı. Tek katlı, beyaz boyalı, kiremit çatılıydı. Birine salondan diğerine mutfaktan çıkılan iki balkonu vardı.

Babam mutfak balkonunun altındaki boşluğu ev inşaatından artan tuğlalarla çevirip kümes haline getirmişti. Altı tavuğumuz iki de horozumuz vardı orada. Her gün tavukların üçü dördü yumurta verirdi. Bahçeyi velveleye veren seslerini duyunca sıcacık yumurtaları almak için folluğa seğirtirdik. Annem kahvaltıda bir güzel pişiriverirdi onları. Ben yağda pişirilmişini sever, ekmeği bandıra bandıra yerdim. Bülent'se rafadan severdi, tıpkı babam gibi.

II

Karnelerimizi aldığımız gün elimizde takdirnamelerle eve girdiğimizde neyle karşılaşacağımızdan habersizdik. Odamız çiçekler ve balonlarla süslenmiş, duvarlara kocaman yazılarla, "Sizi

Seviyoruz", "Cennet Yemişlerimizsiniz Bizim" yazan kağıtlar yapıştırılmıştı. Benim yatağımın başında bir bisiklet, kardeşimin yatağının başındaysa içinde bir çift tavşanı bulunan karton kutu duruyordu.

Babam ne zamandır isteyip durduğum hediyeyi almıştı bana. Teşekkür edip elini öpecekken bir şart ileri sürdü: Binmek isteyen her çocuğu bisikletime bindirmem gerekiyordu. Elbette kabul ettim. Yarış bisikletleri gibi ince tekerlekli, on sekiz vitesli, fiyakalı bir şeydi. Eğri direksiyonu kurban ettiğimiz koçların boynuzlarını andırıyordu. Üzerine binince kendimi hakiki bir yarışçı gibi hissediyordum.

Bülent, tavşanları çok severdi. Tavşanları olduğu için arkadaşı Ahmet'e gıpta eder, fırsat buldukça onlara giderdi. Bunu bilen babam kardeşimi mutlu etmenin yolunu da bulmuştu. Hayvanlara eziyet etmeme, yiyeceklerini ve sularını aksatmama şartı koştu ona da. Tavşanların biri erkek diğeri dişiydi. Erkek olanın alnında bir tutam boz tüy vardı, kalanı öbürü gibi kar beyazıydı. Epey ürkektiler. Ne yaptıysak kendimize alıştıramadık onları. Bizi görünce o meşhur tavşan koşuşuyla zıplayarak yuvalarına saklanıyorlardı. Babam salon balkonunun altını da çevirip tavşanlara tahsis etti. Evin civarı lahana ve havuçtan geçilmez oldu onların yüzünden.

Bisiklet ve tavşanların hayatımızı nasıl etkilediğini tahmin edebilirsiniz: Bisikletten kaç defa düştüğümü, kolumun bacağımın kaç yerinden sıyrıldığını sayamadım. Allah'tan tekerlekleri patladığında, vitesleri karıştığında ya da zinciri koptuğunda yaptırabileceğim Zihni Amca'nın tamirhanesi vardı. Harçlıklarımı

aksesuar almakta değerlendirdiğimden bahis açmaya gerek var mı bilemiyorum? Korna, lamba, çıkartma, kilit…

Haftanın birkaç günü bisikletimi yıkayıp gıcır gıcır parlatmak adet olmuştu bende. Onun vesilesiyle herkesin kalbini kazanabiliyordum. Babama verdiğim sözde sadıktım. Ayrıca evin bakkal market işlerine giderken de hiç nazlanmıyordum artık. Eskiden kalma bir alışkanlıkla, bisiklete "velespit" diyen annem de pazar dönüşü ağır poşetleri taşımaktan kurtulmuştu.

"Sevimli yaratıklar" cümlesinden olan tavşanlara gelince; onlar kemirgen hayvanlardır, bilirsiniz. Duvarları delmekle, ağaçların gövdesini dişlemekle marufturlar. Hele de taze kabuklu fidanları bulurlarsa! Bahçeye bıraktığımızda bizim dokunmaya kıyamadığımız fidanların hakkından geliyorlardı. Ama babam çare bulmuştu buna; ağaçların gövdesini kireçlemiş, bazılarını da naylonla sarmıştı. Balkonun altında oymadık yer, açmadık delik ve çukur bırakmamışlardı.

Kardeşim o kadar bağlanmıştı ki tavşanlara, izin verilse onlarla birlikte yatacaktı. İsim vermişti her birine. Dişi olana "Nazlı" diyordu, yanına yaklaştırmadığı için. Erkeğineyse "Sakar", alnında boz tüyler olduğu için. Arkadaşmış gibi konuşurdu onlarla. Okulda başından geçenleri anlatır, bazen birlikte ders çalışırlardı. Bülent, öğretmen, tavşanlar öğrenci olurdu haliyle. Yerinde hiç durmayan haylaz birer öğrenci. Sorduğu sorulara onlar cevap veremeyince "tembeller" diye kızar, cevabını kendisi verirdi. Bazı günler, muhabbetleri bitmemiş olacak ki, onları kutuya koyup eve getirirdi.

Tavşan sevmeye gelen arkadaşları da hiç eksik olmazdı evimizden. Yakalayıp sevmek için köşe kapmaca oynarlardı hayvancağızlarla. Her seferinde çocuklar kazanırdı oyunu. Yenilmek güzeldi bu oyunda. Çünkü cezası; minik yüreklerce sevilmek, günahsız dudaklarca öpülmekti. Buna rağmen her seferinde kaçardı tavşanlar.

Bir keresinde bahçeye giren av köpeği yavrucağızları köşeye sıkıştırmış, yakaladı yakalayacakmış. Bunu gören Bülent öyle bir kovalamış ki onu, hayvan can havliyle inleyerek soluğu sokağın başında almış.

Nazlı'yla Sakar da ev halkından sayılıyordu artık. Onların da yemek saatleri, dışarı çıkma saatleri, oyun saatleri vardı.

III.

Yaşadığımız semtte komşular birbirlerini sık sık ziyaret ederlerdi. Babamın arkadaşları bazı günler yatsı namazını müteakiben bizde otururlardı. Böyle anlarda annemin demlediği çayları ikram etme görevi bize düşerdi. Ben doldurur dağıtırdım, kardeşim şekerliği gezdirerek ve boşları toplayarak bana yardım ederdi. Çay içmek istemeyenler kaşığı ters çevirip bardağın üzerine kapatır, "ziyade olsun" derlerdi. Misafirlerin yanından ayrılmayı hiç istemezdik. Büyüklerin meclisinde bulununca "adam" olduğumuzu, bize değer verildiğini hissederdik. Bu yüzden her gün evimize gelmelerini arzulardık. Dizimizi kırar sessizce dinlerdik konuşmalarını. Öyle güzel sohbet ederlerdi ki…

Çavuş Dayı vardı komşumuz. Bir ayağı aksardı. Savaşta yaralanmış. Kâzım Paşa'nın emrinde kurtuluş savaşına katılmış. Düşmanı nasıl tepelediklerini, Türk askerinin kahramanlıklarını

anlatır ha anlatırdı. Ara sıra heyecanını dizginleyemeyip ayağa kalkar, anlattığı sahneleri bir tiyatrocu gibi canlandırırdı.

Hacı Hüsnü Efendi vardı bir de. Sarı sakalları vardı uzunca ve kaşları çatıktı. Durmadan hac hatıralarını anlatırdı muhterem. Her seferinde gözleri dolu dolu, "Allah cümleye nasip etsin." diyerek bitirirdi sözlerini. Fakir fukara babası olarak bilinirdi. Kapısına gelen herkesin müşkilini halletmeyi şiar edinmişti. Allah selamet versin. Doksanına yaklaşmış vaziyette hâlâ yaşıyor ve hâlâ mukaddes beldeleri anlatıyor.

Avcı Mehmet diye bilinen komşumuzun anlattığı heyecanlı av hikâyelerini soluksuz dinlerdik. Anlattıklarının bazıları "palavra" tabir edilen cinsten olduğu için bıyık altından gülüşmelere, "Atma Recep…" yollu itirazlara sebep olurdu. Tabi o zamanlar avcılar kahvesinde, "Avcının anlattığına itiraz edilmez!" yazdığını henüz bilmiyorduk. Mehmet Amca şimdi nerdedir, ne yapar bilmiyorum. Hanımı vefat edince İzmir'deki oğlunun yanına yerleştiğini duymuştum.

Camimizin imamı Yakup Hoca da müdavimiydi bu toplantıların. Zaten her hayırlı işte başı o çekerdi. Nezaketi ve nezahatiyle insanlar tarafından sevilen sayılan birisiydi. Tebessüm, dudaklarında açılmaya hazır bir gül gibi dururdu daima. "Şehla bakışlı" ne demek pek bilmiyorum ama ne zaman bu ifadeyi duysam onun sıcak bakışı gelir aklıma. Ben de Bülent de Kur'an'ı ondan öğrendik. Sadece Kur'an'ı mı? İslam'ın şartlarını, imanın şartlarını, kısaca otuz iki farzı ve daha neleri, neleri… Çok emeği geçti bize. Allah ebeden razı olsun.

IV.

Üfül üfül esen rüzgârın, açık pencereden içeriye ayva kokusunu taşıdığı bir yatsı sonrası komşular yine bizim evdeydi. Biz yine çay ikram ediyorduk. Avrupa'dan emekli Sefer Amca'nın evinin yanında bizim top sahası olarak kullandığımız, mahalle maçları yaptığımız büyük bir arsa vardı. Sefer Amca orayı yurt ve cami yapılması için bağışlamış.

Yakup Hoca yapılacak yurdun üstleneceği misyonu anlatıyordu. Civar köylerde, kasabalarda okuyamayan istidatlı çocukların hallerini gözler önüne seriyor, onları vatana millete faydalı hale getirmenin gerekliliğini izah ediyordu. Camide vaaz ederken coştuğu gibi coştu mübarek. Geçmişten misaller verdi, geleceğe atıflarda bulundu. Ondaki heyecan dalga dalga yayılıp orada bulunanların yüreğine otağ kurdu.

Neticede, "Pilavdan dönenin kaşığı kırılsın." diyerek sözleştiler. Hiçkimse elinden geleni esirgemeyecekti. Binayı bir an önce dikmek istiyorlardı. Kimisi birikmiş parasını ortaya koyuyordu inşaat için, kimisi arsasını. Çimentoyu, tuğlayı biri, caminin minaresini yaptırmayı biri üstlendi. Babam her ay, gelirinin beşte birini vermeyi taahhüt etti.

Bu sırada benimle birlikte, olup biteni sessiz sakin seyreden kardeşim Bülent yavaşça odadan çıktı. Az sonra kucağında taşımakta zorlandığı bir kutuyla geri döndü. Onu götürüp Yakup Hocanın önüne bıraktı. Odada bulunanlar meraklanmıştı. Acaba ne vardı içinde? Bülent diz çökmüş, masum vaziyette duruyordu. Az sonra kutudan tıkırtılar duyuldu. Ardından kutu hareket

etmeye başladı. Artık içinde tavşanların olduğundan kimsenin şüphesi kalmamıştı. Zaten Nazlı'yla Sakar'ı bilmeyen yoktu semtimizde.

Ona, "Bunları niye getirdin, ne olacak?" diye sordular. "Satıp parasını inşaata vermeniz için." dedi. Dedi ama derken kahverengi gözleri dolu dolu oldu. Tavşanlarından ayrılmak istemediği, onları çok sevdiği âşikârdı ama veriyordu yine de. Kardeşimin o halini görünce utancımdan başımı yere eğdim. Onun akıl ettiğini ben düşünememiştim. Oysa ben de bisikletimi getirip vermeliydim. O zaman hâlâ yapabilirdim bunu fakat utanmıştım bir kere.

Babam Bülent'i bağrına basıp saçını okşamaya, öpmeye başladı. "Fedakâr evladım benim, düşünceli yavrum." diyerek seviyordu onu, çok etkilenmişti davranışından. Misafirler de öyle. Hiç kıskanmadım kardeşimi. İmrendim. Onun gibi olmayı çok istedim sadece.

Tavşanları Sefer Amca sahiplendi hemen. Neredeyse bir araba fiyatına satın aldı onları. Para inşaat için harcanacak, sevapları Bülent'e yazılacaktı. Yakup Hoca öyle dedi.

Sefer Amca tavşanları kutudan çıkarıp kucağına aldı, sevdi. Tatlı sözler söyledi onlara. Sonra Bülent'i yanına çağırdı, tavşanları onun kucağına bıraktı. "Bunlara sen bak benim yerime. Olur mu?" diyerek kardeşime geri verdi. Kardeşim şaşırdı, sonra olur anlamında başını salladı.

Bülent o günden sonra "emanet" diye daha da titizlenir oldu tavşanların üzerine.

Bir Pazar günü herkes uykudayken bisikleti alıp pazara çıktım. İnanmazsınız belki ama, tek başıma sattım onu. Parasını cebime koyup doğru inşaatın yolunu tuttum.

KEKLİK SEVDASI

Ali İhsan'ın bunu yaptığına inanamıyorum! Gözü gibi baktığı kekliklerin hepsini salıvermiş! Evine gidip kafeslerin bomboş olduğunu bizzat görmesem şüphem izale olmazdı hani.

Kitabın ortasından konuştuğumun farkındayım. Durun şuradan başlayayım anlatmaya. Ali İhsan köyden çocukluk arkadaşım. Üç kişi paylaştığımız okul sırasının ortasında o otururdu. Dedesi onu fevkalade sever, yanında gezdirir, bağa- bahçeye, tarlaya- tapana beraberinde götürürdü.

Ali İhsanların Otluk dediğimiz mevkide yonca tarlaları vardı. Yoncalar oraklarla toprağa en yakın yerinden kesildikten sonra deste deste bir araya getirilir. Dağın ne zaman eseceği belli olmayan havaî rüzgârı onları savurup yele vermesin diye destelerin üzerine ağır taşlar konulur. İyice kuruyan bu yoncalar patoza verilerek ot samanı denilen, yeşil saman elde edilir, hayvanların yeminin arasına karıştırılır.

Köyde büyüyenler çabuk olgunlaşırlar. Ali İhsan da öyleydi. Bu işlerin hepsinde dedesine yardımcı olurdu. Dedesi iş buyurmasa da o; ateş yakmak, çay demlemek, pınardan su doldurup getirmek, çayırda otlayan ala beygire, kahırlarını çeken boz eşeğe

göz-kulak olmak gibi birçok işe koştururdu. Bunların dışında, çatal bir meşe dalından yaptığı sapanıyla serçe, kiraz kuşu, sığırcık avlar, çeşme başında tüylerini tek tek yolar, içini- dışını itinayla temizler, pelit odununun nar gibi kızaran közünde cızbız yapar, dedesine de ikram ederdi.

Ali İhsan yedi-sekiz yaşlarındayken dedesiyle birlikte Otluk'a diz boyu kalkan yoncaları biçmeye gitmişler. Tarlaya varınca dedesi özene bezene bileylediği emektar orağını almış, o da pınara gitmiş. Ali İhsan çay demlemek için etraftan çalı- çırpı toplarken kayalıkların arasından serçe irisi, uzun bacaklı, henüz çil çil tüyleri, minik kırmızı mıdıkları, körpe kızıl ayakları olan ürkek bakışlı sekiz on keklik palazı acemice seke seke önünden kaçmaya başlamış. "Dede palazlar kaçıyor! Dedeee…" demeye kalmadan usta bir keklik avcısı olan dedesi yanında belirivermiş. Civarı sessizce kolaçan ederlerken sırt üstü yatıp ayaklarını karnına doğru çekerek kamufle olmaya çalışan palazı fark etmişler. Dedesi nasırlı ellerini yavaşça üzerine kapayarak minik yavruyu avuçlamış. Hayvancağızın yüreği yerinden çıkacak gibiymiş. Tabi Ali İhsan'ın da…

Avcılar için keklik çok değerlidir. Henüz palazken yakalayıp büyüyüp serpilmesini, tüy atmasını, ötmeye başlamasını adım adım izlemenin dayanılmaz bir keyfi vardır onlar için. Buna hevesi olmayanlar bile, bu ürkek varlıkları yakalayabilirlerse satmak suretiyle iyi bir kazanç elde edebilirler.

Ali İhsan yüreği "pıtt pıtt" atan cici palaza küçümen avuçlarında sahip çıkmaya çalışırken dere kenarındaki salkım söğütlerin

şıvgınlarından keserek kafes örmeye başlamış. Sonra palazın önüne keklik otu doğramış. Kafesin tabanına palazın keyfince ağnayıp eşinebilmesi için dere kenarından getirdikleri incecik kumu sermişler.

Ali İhsan, palaz yaban hayatının zor şartlarından kurtuldu, artık ne yiyecek bulmakla uğraşacak ne de gecenin bir yarısı tüfek sesiyle uyanacak diye seviniyormuş. Zavallıyı sürüsünden ayırdıklarının, özgürlüğünü selb ettiklerinin, onun artık uçamayacağının, kendisine eş, arkadaş bulamayacağının farkında değilmiş. Muhtemelen: "Bülbülü altın kafese koymuşlar, 'ille de vatanım!' demiş." sözünü de henüz duymamıştı.

*

Dedesi hiç umulmadık bir şey yaparak palazı Ali İhsan'a hediye etmiş. Tabi dünyalar fukaranın olmuş. Köyde oğlağı, kuzusu, köpeği hatta buzağısı, tayı olan çocuklar vardı. Fakat çocuklara keklik verilmezdi. O, büyüklerin oyuncağıydı sanki.

Akşamleyin oğlunun, içinde palaz olan bir kafesle döndüğünü gören babası Hikmet Dayı, kuşu beslemesine müsaade etmemiş. İki günde hayvanı öldürür diye korkmuş. Hemen ertesi gün tuttukları yere götürüp salıvereceğini bildirerek palazı saklamış. Ali İhsan neredeyse sabaha kadar ağlamış. Babası palazın da ailesinin olduğunu, onları birbirinden ayırmanın yanlışlığını, hayvana yazık olacağını… söyleyerek oğlunu iknâya çalışsa da kâr etmemiş. Dedesi ve annesi de ondan yana olunca babası mecbur kalmış rıza göstermeye. Bizim Ali İhsan'ın keklik sevdası böylece başlamış oldu. Bundan sonra hiç kekliksiz kalmadı.

"Kekliğin kayada sektiği sekiş,

Yârin iğnesiyle diktiği dikiş,

Kıyamete kadar sökülmez imiş." diyen eski zaman adamları nice tecrübeler sonunda bu sözleri söylemiş olmalıydılar. Ali İhsan da onları yalancı çıkarmamıştı.

Okul yıllarında onun kekliklere olan düşkünlüğü herkesin dilindeydi. Dedesi gece yarıları keklik avına giderken bazen onu da yanında götürürdü. Ali İhsan bu av tecrübelerini günlerce anlatır dururdu bizlere.

Avcılarda iş kazası da bol olur. Bunlardan biri de onunla dedesinin başına gelmiş, Ali İhsan ölümden dönmüştü. Keklik avında sessiz olup hayvanları kaçırmamak esastır. Onlar da pustukları kümede sessizce beklerken keklik sürüsü süzülerek yanı başlarına konmuş. Onları fark etmeyen ve sessizce bekleyen başka bir avcı kekliklere ateş etmiş. Kayadan seken kurşun Ali İhsan'ın kulağını sıyırıp geçmiş. Kulağı hafifçe kanamış. Neyse ki onunla atlatmıştı.

Bir keresinde de karşılarına palaz sürüsü çıkmış. Onları yakalayalım diye peşlerine düşünce dedesi uçurumdan düşeyazmış. Dağda gezerken elinden düşürmediği bastonunun eğri yanını bir ağacın dalına takarak kendini kurtarabilmiş.

Ali İhsan çocukların pek alınmadığı keklik ötüştürme meclislerinde de dedesi sayesinde bulunabilirdi. Keklik ötüştürmek için meraklıları kimin evinde, ne zaman buluşacaklarını önceden kararlaştırırlardı. Vakit gelince kafeslerini sofra bezi veya çarşaf gibi bir bohçaya sarar buluşulacak evde toplanırlardı.

Çayın buğusuyla leş gibi kokan sigaranın dumanı birbirine karışıp tavanda kesif bir bulut kümesi oluştururken av maceraları ballandıra ballandıra anlatılırdı. İlerleyen saatlerde tıklım tıklım dolu olan oda sinek uçsa duyulacak bir sessizliğe gömülürdü. Artık kekliklerin konuşma zamanı gelmiştir…

Kimin kekliğinin daha güzel öttüğünü, hangisinin diğerlerini 'yıldır'dığını, kimin hangi av macerasını anlattığını ertesi gün Ali İhsan'dan dinlerdik. Biz çocuklar da büyüklere özenerek kendi aramızda hayalî av hikâyeleri anlatırdık. Öyle kaptırırdık ki kendimizi, anlatırken de dinlerken de ayaklarımız yerden kesilirdi

Ali İhsan büyüdü, askere gitti- geldi, iş- güç sahibi oldu, evlendi çoluk çocuğa karıştı. Köyün geçim kaynakları kıtlaşınca şehre yerleşti. Şehrin hızlı ritmine ayak uydurdu. Hayatında, alışkanlıklarında değişen birçok şey oldu. Önce dedesi sonra babası fani dünyadan ayrıldılar… Ancak onun kekliklere olan muhabbeti hiç değişmedi, artarak devam etti. Hayat yükünün altında kalıp ezildiği, maddî sıkıntı çektiği anlar da oldu. Sahip olduğu keklikler hep en iyi kekliklerdi, satmaya kalksa çok para verirlerdi. Fakat o böyle bir yola hiç tevessül etmedi.

Evinde aynı anda beslediği keklik sayısı beşin altına düşmezdi. Her pencerenin önünde bir kafes olurdu. Odaların kapılarını açar onları birbirleriyle konuştururdu. "Gag-gubak, gag-gubak, gag- gag guburak, gag-gag guburak…" diye ötüşmelerinden- sanki- çocuğu ilk defa konuşmaya başlayan bir babanın duyduğu

hazzı duyardı. Kekliklerinin epey zahmetli de olan bakım- görümlerini kimselere bırakmaz, her ihtiyaçlarını elceğizleriyle görürdü.

Müsait bulduğu her yere keklik resimleri asardı. Cep telefonunda onlarca keklik resmi vardı. Evinin ve iş yerinin duvarlarında da hâkeza. Kaydettiği keklik seslerini de telefonundan veya teypten bizlere dinletmekten büyük zevk alırdı. Sabah erkenden işe gidecek olmasına rağmen- av mevsiminde bazı geceler- üçte kalkar, bir saat yol gider, avlanır geri dönerdi. Bu dönüşlerinin çoğunda eli boş olurdu. Ama vazgeçmezdi. Zira onun asıl lezzeti dağlara çıkıp temiz hava almakta, keklik seslerini dinlemekte ve gecenin koyu laciverliğinde ipil ipil yanan yıldızları seyretmekteydi.

*

Ali İhsan haliyle keklik avcılarından oluşan bir arkadaş çevresinin içindeydi. Haftada birkaç kez toplanır av maceralarını bilmem kaçıncı kere birbirlerine anlatır, kekliklerini ötüştürür keyiflenirlerdi. Onun dükkânı bu iş için merkez işlevi görürdü. Bu muhabbetlere defalarca ben de şahit olmuş, hakiki avcıların her şeyden önce sahici birer hayvan dostu olduklarını müşahede etmiştim.

Son yıllarda Ali ihsan ve avcı arkadaşlarının mühim bir derdi vardı: Her geçen yıl dağlarda keklik sayısı azalıyordu. Şuursuz avlanma, gelişmiş tüfeklerin kuşlara kaçma fırsatı vermemesi gibi sâiklerle kekliklerin sesi kayadan kayaya yankılanmaz olmuştu. Bunun çözümü üzerine kafa yoruyorlardı. Oraya gelenler av

yasaklarına, hayvanların yumurtlama, yavrulama dönemlerine zaten riayet ederlerdi. Acaba başka ne yapabilirlerdi? Hepsinin üçer- beşer kekliği vardı evlerinde. Onları dağlara salmayı bile düşünür olmuşlardı.

Bir gün Ali İhsan'ın dükkânına gelen arkadaşı Avcı Osman, üç kekliğini de dağa salıp geldiğini anlatmış. Ali İhsan, Osman'ın duyarlılığından çok etkilenmiş. Ağzından gayr-i ihtiyari: "Biz de mi bıraksak acaba?" sözleri dökülmüş. Yanlarında bulunan dokuz yaşındaki oğlu Salih: "Sahiden bırakır mıyız baba." demiş. "Niye bırakmayalım oğlum?" deyince. "Sen keklikleri çok seversin ya baba." demiş çocuk. "Zaten sevdiğimiz için salıveririz oğlum." diyerek konuyu kapatmış.

Aradan bir hafta kadar geçince Salih: "Hani keklikleri bırakacaktın baba?" demiş. Onun aralarında geçen konuşmayı unuttuğunu sanan Ali İhsan şaşakalmış. Doğruca eve gitmiş. Yüreği yerinden sökülüyormuş gibi bir hisle keklikleri pencere önlerinden almış. Kafeslerin hepsini arabanın arka koltuğuna dizip kırların yolunu tutmuş.

Bir zamanlar bolca keklik sürüsüne denk geldiği mevkiye varınca kınalı keklikleri kafeslerinden çıkarıp teker teker öperek, vedalaşarak özgürlüğe kanatlandırmışlar.

Kızını gelin eden babanın yüreğinde hissettiği sızıya benzer bir sızı kıymık gibi batmış içine…

Arabasına binince zevkine göre doldurttuğu derleme kaseti teybin ağzına sürmüş. Çalan türkü onun için söylenir gibiymiş:

“Keklik idim vurdular
Kanadımı kırdılar
Daha ben ne idim ki
Anamdan ayırdılar...”

MOGAN ÂSİ BUGÜN

Okul yıllarımdan kalma bir alışkanlık bu bende. Açık havada kitap okuma âdetimden bahsediyorum. O yıllarda, mahallemizde bisiklet üstünde dolaşırken yazılıya çalıştığım, roman okuduğum çok olurdu. En çok da baharları severdim bunu… Yalnız başıma, evimizin arkasındaki meyve bahçelerine uzanırdım. Kâh pembe çiçekleriyle baharı müjdeleyen badem ağaçlarının tebessümleri refakat ederdi bana kâh raks ederek uçuşan bahçe kuşları…

Sonraları parklarda kitap okuduğum, vizelere, finallere çalıştığım çok oldu. Gittiğim pikniklere mutlaka kitap da götürürüm. Söğütler, meraklı dallarıyla eğilip okumama iştirak eder bazen. Bazen de kozalakları dibine düşmüş yaşlı bir çam ağacına yaslanır öyle okurum. Ya da yemyeşil, taptaze çimlere uzanarak... Pikniklerde bana yoldaş olan kitaplarımın sayfalarına o günün hatırası olarak kır çiçekleri dikerim. Kimine papatya, kimine gelincik, kimine bayıltan kokusuyla kekik... Özledikçe sayfaları çevirip koklarım.

Ne yazık ki, son birkaç yıldır, açık havada kitap okuma alışkanlığım pörsümeye başlamıştı. Bugün, kadim âdetimi

canlandırmaya karar verdim. Çantama deneme, hikâye, şiir ve fikir kitaplarından oluşan beş- altı kitap yüklendim. Gideceğim yer belli: Mogan Gölü.

Mart'ın kapıdan baktırdığı bir Pazar günü. Toprağa cemre düşmüş, çözülüyor… Güneş, önceki günlere nazaran, daha parlak ve daha sıcak görünüyor. Gökyüzü pürüzsüz, lekesiz, masmavi… Ama sözü geçmiyor güneşin ayaza. Kovamamış onu. İnadına üşütüyor ayaz. Lâkin ben pes etme niyetinde değilim.

Uzaktan tatlı tatlı kımıldanır gibi görünen Mogan, yaklaştıkça delişmen bir tay gibi kişniyor. Yelesi kabara kabara üstümüze geliyor. Bereket versin taşları aşamıyor. Dönmek zorunda kalıyor. Fakat her dönüşü, daha hırçın bir gelişe gebe… Aşamayınca engelleri, kanatıyor başını kayalara vura vura. Hırs köpükleri boydan boya kaplamış kıyıyı.

Mogan kızgın...

Mogan hırçın...

Mogan âsi bugün...

Suyunu kirleten cânilere mi bu baş kaldırısı?

Bataklığını temizlemeyen ihmalkârlara mı?

Koynunda yaşattığı yavrularını; kuşlarını, balıklarını katledenlere mi savaş açmış?

Can damarlarını tıkayıp kurutanlara, beslenme kaynaklarını kesenlere mi?

Yoksa, günden güne bataklığa gömülmesi karşısında, kendisine sahip çıkmayan iyi gün dostlarına bir serzeniş mi bu?

Göl kuşları da küsmüş insanlara. Yaklaşan yok kıyıya. Eskisi gibi çocuklarla şakalaşmıyorlar bugün. Göle can katan sesleri de kesik...

Bütün surat asmasına rağmen ayrılmıyorum kıyısından. Her zaman oturduğum çay bahçesine geçip oturuyorum. Bir ara gölü teselli etmek, sakinleştirmek istiyorum ama nafile...

Kitaplarımı çıkarıp masamın üzerine koymak istiyorum fakat ne mümkün. Rüzgâr gölden deli, ondan savruk. Tanışıklığımız olmasa önümdeki masayı fırlatıp atacak göle. Evet evet, şimdi anladım. Gölü kışkırtan da buymuş zaten...

Rüzgâr yorulunca sakinleşmeye başlıyor Mogan da. Vakit akşama yakın. Güneş çadırını sökmekle meşgul. Karabataklardan avlanma nöbetini devralan martılar, gölün yarım metre kadar üzerinden sürü halinde uçuşuyorlar. Binlerce kuş, güneşi uğurlamadalar sanki. Avını yakalayan martıların zafer çığlıkları karşı kıyılarda yankılanıyor.

Göle daha yakın olmak için yanına varıyorum. Başını okşuyorum sevgiyle, teselli ediyorum dostça...

Kıyısında bir balıkçı. Oltasını atmış. Kısmetini bekliyor. Selam verip 'rasgele' diyorum. Gülümsüyor. Sigara içmekten bozulan sesiyle "eyvallah ağam" diyor. Sokuluyorum yanına. İvedisi yok onun da. Göl hakkında sorular soruyorum. Umarsız. Az evvelki âsiliğinin farkında. "Kirletiyorlar" diyor. "Kıymet bilmiyor

insanlar. Dibi olduğu gibi bataklık, bakan gören yok."diye dert yanıyor.

Adamcağız halinden anlıyor Mogan'ın. "Temizlense şurası" diyor, "insanlar gezmeye gelse, balık tutsalar; bütün gamları kederleri çeker vallahi göl. Kahveye, içkiye giden olmaz o zaman" diyor. Kendince milletin dertlerine derman buluyor. "Ben bu yaşıma geldim, adımımı atmadım oralardan içeri" diye ilave ediyor. Vedalaşıp ayrılıyorum.

Mogan'da akşam bir başka güzel ama gitmeliyim artık. Ziyareti tadında bırakmalıyım. Yüklenip onun dertlerini sırtıma, dönüyorum.

Kitaplarım mı? Onlar çantada. Bu haliyle tanışmalarını istemedim gölle. Belki yarın... şimdi derdim başka…

Gölün görüldüğü son tepedeyim. Dönüp yalnız bıraktığım Mogan'a bakıyorum. Evlatlarını almış kucağına. Zavallı, geceye sığınıyor…

Rüzgâr dostça esmeye başlıyor. Anlaşıyoruz, elçim olacak. Ben söyleyeceğim, o taşıyacak gölün kulağına sözlerimi:

"Üzülme diye fısıldıyorum Mogan'a, üzülme… Yalnız değilsin. Yok benim de senden farkım. Kaderim kaderin olmuş diyorum. Benim içim de kof, benim içim de çürümüş… Damarlarım tıkalı senin gibi, görünmez oldu kirden kalbimin dibi…

Şunu bil ki: Ben kuruttuğum gün içimdeki bataklığı, ben açtığım gün damarlarımın tıkacını, senin de kurtulduğun gün olacak kaderdaşım.

Şimdi al evlatlarını koynuna ve dua et bana… El aç benim için Yaradan'a; içimi temizlemem için, can damarlarımı açmam için, güç versin bana, sabır ve tahammülü sana…

Biraz daha çileni çek Mogan,

Kurtuluşum kurtuluşun olacak inan!

KAYISI AĞACI

Benden önce uyanır, herkesi yatağına göndermeden de uyumazdı. Yan gelip yatarken hiç görmedim onu. Bazı geceler uykum kaçınca evin içinde dolaşır, perdeyi sıyırır bakardım; o hep kıyamda olurdu. Acıyordum ona. Kimsesizdi zavallı. Hiç emsali yoktu civarında. Daha düne kadar buraların tek sahibi onlarken şimdi o, gurbet yaşıyordu ana- baba ocağında.

Evimin karşısında tek katlı küçümen bir ev var; neredeyse yarısını çanak antenin kapladığı, soğuk günlerde buhar buhar tüten uzun bacalı şirin bir çatının altına sığınmış. Önünde, tahta çitlerine sarmaşık güllerin tutunduğu küçücük bir bahçe bulunuyor. Mevsimi gelince kasımpatılar, hanımeliler, hatmiler, kokulu karanfiller ve sümbüllerle bezeniyor burası. Su vermesi için önce kendisini sulamak gereken "emme-basma" tulumba bir köşeye sıkıştırılmış vaziyette. Suyunun buz gibi olduğunu tecrübelerimden biliyorum. Bahçenin suyu da ondan temin ediliyor.

Bu küçümen bahçenin ortasında, evin ve bahçenin tamamını gölge edebilecek büyüklükte bir ağaç var. Gürbüz mü gürbüz,

hemcinslerinden beklenmeyecek ölçüde ihtişamlı, her yere kol-kanat germiş… İşte o ağaçtan bahsediyorum: Bir kayısı ağacından…

Mahalleye taşındığım gün karşılaşmıştım onunla. Taze bir bahar günüydü. Salonumun karşısına kurulmuş, hizama kadar ayaklanmış adeta hoşâmedi ediyordu bana. Aramızda tenha sokaktan başka bir şey yoktu. Huri misal bembeyaz çiçeklerini giymişti. Her yeri inci- mercanlarla süslüydü sanki. Misafir odası olarak kullandığı naif çiçeklerinde arılara, kelebeklere ve böceklere izzet-ü ikramda bulunuyordu. Cesîm gövdesinden uzanan incecik, narin kollarına, parmaklarına kuşların biri konarken diğeri omuzlarından havalanıyordu. Ziyaretçisi hiç eksik olmuyordu komşumun.

Dallarının arası kuşların ve böceklerin cem olduğu bir mescid gibiydi. Üstüne konanlar, altında dolaşanlar, çiçeğini koklayanlar, kendi lisanlarında hep Allah'ı "tesbih" ediyordu. Namaza kalktığımda onların benden evvel ibadete başlamış olduklarını görüp şevke geliyordum her seferinde.

Baharın yaza yaklaştığı günlerde çiçekler yerlerini minimini çağlalara bıraktı. Havaların ısınmasıyla birlikte sokakları mesken edinen çocuklar, kayısının etrafında pervane olmaya başladılar. Sahibinin rızası dâhilinde çağlalarını koparıp koparıp yediler. Dallarına salıncaklar kuruldu, beşikler yapıldı masumlar için. Hanımlar sohbet eder, çay içer oldular gölgesinde.

Günden güne, güneş ateşiyle pişmeye başladı ağacın meyveleri. Cennet yemişlerine nazire yaparcasına sarardı. Ağaç hiç

gururlanmadı verdikleriyle. Gittikçe eğdi dallarını tevazu alâmeti olarak. En olgunlarını böceklere, kuşlara ve çocuklara olmak üzere –hiç kıskanmadan– bütün sokağa ikram etti altın sarı kayısılarından.

Derken güz geldi. Hüzün mevsimi. Ayrılık vakti... Kayısı ağacı evlatlarının hepsini gurbete yolladı mecburen. Arılar, kelebekler, böcekler uğramaz oldu semtine. Altında çocuklar cıvıl cıvıl şakımaz oldu. Sadece, kuşlar terk etmedi onu. Nöbet tutan askerler misali biri tünerken diğeri kanat çırpıyordu kuru dallarından.

Kış günlerinde çok halsiz gördüm onu. Hastalanmış gibiydi. Canı çekilmişti sanki. Bir kütükten farkı yoktu görünüşte. Rengini kaybetmişti. Komşulara sorduğumda; "normal" dediler haline. "Her kış böyle olur, baharla birlikte canlanır yeniden." dediler. Yazın yorgunluğunu böyle atıyormuş üzerinden, bir nevi inzivaya çekiliyormuş.

Kayısı ağacının inzivadan çıkıp halka karışmasını, etrafa neşe saçmasını dört gözle beklediğim günlerdi. Tomurcukları ha patladı ha patlayacaktı. İçten içe kımıldadığını, dirilişe hazırlandığını hissedebiliyordum.

Ne hazin ki bir akşam sokağımıza girdiğimde kayısı ağacını yerinde göremedim. Telaşlandım, panikledim. Seğirtip yerine vardım. Lîme lîme kıyılıp etrafa saçılan cesedinin parçaları karşıladı beni. Başında, elinde balta muzaffer bir komutan edasıyla alnının terini silen bir adam vardı.

Tam bahara uyanacakken, adam gafil avlamıştı onu. Yüreği nasıl elverdiyse gövdesini kıymık kıymık doğrayıp odunlarını bir köşeye yığmıştı.

Ama mütevekkildi kayısı ağacı: "Olsun, diyordu, yine işe yarayacağım nasılsa. Hayatta kaldığım sürece meyve verdim, vazifemi yaptım. Cesedim de boşa gitmeyecek. Odun olup üşüyenleri ısıtacağım. Ocaklara atılıp aş pişireceğim. Hayatları da cesetleri de işe yaramayan gafiller çeksin gamı…"

Kayısının kesilmesinin esas gâilenin emaresi olduğunu nereden bilebilirdim ki! Ertesi günlerde komşusu olan bahçe çiçeklerinin goncalaşmasını, çiçeğe durmasını bekledim bin bir umutla. Ama heyhat! Ne gelen vardı ne giden çiçeklerden yana. Tulumbanın semtinden geçen, sarmaşıkların hatırını soran, tahta çitlerin sırtını sıvazlayan olmuyordu. Meğerse sahipleri yan apartmanda bir "kat"a taşınmışlar.

Kepçe sesiyle uyandığım güne kadar felaket senaryolarına îtibar etmemiştim yine de. Kadir- kıymet bilir biri yerleşip yeşertir bahçeyi, şenlendirir kayısıdan kalan mirası diye ümit etmiştim. Ama o gün, kepçeyi azman küreğiyle duvarlara tırmanır görünce kolum kanadım kırıldı sanki. Olduğum yerde öylece donakaldım, ne yapacağımı, ne düşüneceğimi bilemedim.

Haftasına varmadan evin ve bahçenin yerine büyük bir çukur kazdılar. Kazdıkça kayısının kökleri çıktı önlerine. Toprak sarıp sarmalıyordu kökleri, bağrına basıyordu. Kökler terk etmek istemiyordu anayurdunu. Ancak insanoğluyla kim baş edebilirdi

ki? Hiç uzantısı kalmayana dek söküp attılar kökleri de. Toprağı kamyonlara doldurup bilinmeyen yerlere döktüler. Kayısıya sahip çıkmanın cezasını sürgünle ödettiler 'sâdık yâr'a.

Şimdi kayısı ağacının ve soğuk sulu tulumbanın ve tahta çitlerin ve kasımpatıların ve hanımelilerin ve hatmilerin ve kokulu karanfillerin ve sümbüllerin ve kiremit çatılı şirin evciğin yerinde yeller esmekte… Oralara gözümüze çivi sokarcasına lenduha gibi beş katlı, yirmi küsur daireli bir apartman dikildi. Tek ailenin zar zor sığdığı mekâna neredeyse yarım köylük insan sığdırıldı.

Söyleyin dostlar! Mevsimlerin gelişini- geçişini kimden haber alacağım şimdi ben?

KIRLARIN KOROSU

Mayıs ortalarında bir ikindi vaktiydi. Hava serindi. Kırdaydım. Çivit yeşili yaprakları, iplik iplik sarkan sarı çiçekleri olan bir ağaççığın dibinde oturuyordum. Burası, dört bir yanı çalılıklarla çevrili bir yerdi. Etraf alabildiğine yeşildi. Her yere bahar canlılılığı gelmişti. Yapraklarda hâlâ öğleden önce yağan yağmurun ıslaklığı vardı. Gökyüzünde telkârî bulutlar bazen inceliyor bazen kalınlaşıyordu.

Sustum ağaççığın dibinde. Nefesimi tuttum. Çeşit çeşit sesler geliyordu kulağıma. Hepsine birden dikkat kesildim. Ayırt etmeye çalıştım sesleri. Kulağımı tırmalayan hiç bir aykırı ses yoktu.

Birbirinden çok farklı ama gayet uyumlu, ahenkli melodiler vardı her cihetten gelen. Çoğunun adını bilmediğim renk renk, desen desen kuşlar ötüşmedeydi. Koronun şefi, karşımdaki çalının tepesine; en ince dalına tüneyen karnı sarı, boyun bağı mavimtırak, kanatları gri olan prenses olmalıydı. Gözüme görünmeseler de konsere daha alt perdeden eşlik eden böcekler şaşırtıyordu. Acaba o küçücük mahluklar bu kadar güzel sesi nasıl çıkarabiliyorlardı? Onlardan daha alt perdede bütün çalılığı kaplayan arı

vızıltısı vardı. Dikkatle bakınca çiçekten çiçeğe koşuşlarını görebiliyordum. İri kanatlı iki beyaz kelebek birbirlerine kur yaparak uçuşuyorlardı. Ayağımın dibindeki çalışkan karıncalarsa üzerime tırmanmaya başlamışlardı bile…

Tam bu esnada bu ilahi senfoninin hepsini bastıran tanıdık bir ses yükselmeye başladı komşu köyden. Bu ses; koroyu tamamlayan, dahası taçlandıran bir sesti. Bu olmasa eksik kalırdı kırdaki sesler. Belki de anlamsız… Müezzin, sesinin en davetkâr tonuyla; "Hayyeale-l felâh!" diyordu. Felaha çağırıyordu herkesi, her şeyi… kurtuluşa… Her varlık yaratıcısını anarken kendi lisanıyla insan anmazsa olur muydu hiç?

Halifeleri koronun başına geçince bütün varlık daha bir aşkla şevkle dile gelmeye başladı…

Kafasını dinlemek için. İçe doğru derinleşmek için. Yaratılanı sevmek için Yaratan'dan ötürü; böyle yerlere gelmeli, böyle anları yakalamalı insan. Ve susmalı. Taa ki; âlem hakikati haykırsın. Ve hissetsin vicdanlar, o inkârı mümkün olmayanı…

YAKUP AMCALAR

Memleketime son gidişimde Yakup Amcaların evini ve bahçesini oldukça bakımsız gördüm. Sükût içindeki civar terk edilmiş bir yer görüntüsüne bürünmüştü. Perdesini sıyırdığım pencerenin önünde durup karşı evin avlusuna baktım. Baktıkça hatıraların içinde kayboldum. Hayat insanı ne çabuk büyütüp değiştiriyor böyle! Dünün çocukları bugün anne- baba, anne-babaları ise dede- nine oluvermiş, kiminin de dünyası değişmiş.

Şu ihtişamlı çınarın dalına salıncak kurup Yakup Amca'nın bizi sallayışı, daha dün gibi aklımda. Cırcır böceklerinin ötüştüğü, dolunaylı yaz gecelerinde asmaların altında kaynattığımız semaverler, radyodan dinlediğimiz yanık gurbet türküleri… Şimdi bunlardan eser kalmamış. Bütün mahalleyi sulayan kuyunun yumuşacık suyu çekilmiş, ağaçların dalları kırılıp sağa sola yatmış, pencerelerin pervazları sökülmüş, saksılar boş kalmış…

*

Evimiz; geniş elma bahçeleri, tımarlı üzüm bağları, "camlarından kızıl biberler sarkan" mütevazı evleri, yakın çevredeki kaynak suları, onların oluşturduğu şırıl şırıl akan dereleri ve çayırlı çimenli mesîre alanlarıyla maruf Lâlebahçe Mahallesi'ndeydi. Kesme taştan yapılmış tek katlı evimizin önünde annemin tarhlarda ve teneke saksılarda envâi çeşit çiçek yetiştirdiği avlu vardı.

Güllerin ve çiçeklerin hakkı müsellem, ben avlunun girişindeki boz yapraklı, enfes kokulu iğdeleri çok severdim. Mayıs ortalarında salkım salkım açan sarı çiçekleri mahalleyi tesiri altına alan cennet misal bir râyiha neşrederdi.

Arka tarafta ağaçlarını babamın bizzat budadığı, zaman zaman yeni fidanlar diktiği, her bahar su arklarını yeniden açtığı, ilaç mevsimi pompayı sırtlanıp ilaçladığı meyve bahçemiz uzanırdı. Meyveler olgunlaşıp hasat mevsimi gelince kirazların, kayısıların tepelerine tüner; elma ve armutların eteklerine tutunurduk.

Evin tahta çelenli balkonuyla sarmaş dolaş yaşayan geniş yapraklı asmalar perde vazifesi görürdü. Asma yapraklarının kendine has kekremsi, taze bir kokusu olurdu. Annemler onları en uygun zamanlarında toplar, büyük tencerelere genişçe yayıp üzerlerine yassı taşlar koyarak kaynatır, sonra da bunlardan, serçe parmak kalınlığında, limon sıkıp yemeye doyamadığımız, el emeği sarmalar sararlardı. Asmaların ak üzümleri ağarmaya, kara üzümleri kararmaya başlayınca çubukların arası üzümlerin şerbetine gelen arıların uğultusu ve kuşçukların cıvıltısıyla şenlenirdi.

Çatımızın bir bölümünün üzeri kapatılmayıp teras olarak bırakılmıştı. Fakat o geniş balkonlu, ferah avlulu evde terasa çıkmaya, orayı kullanmaya kimse ihtiyaç hissetmezdi. Bu durumdan istifade eden küçük ağabeyim terasa bir güvercin kümesi konduruvermişti.

*

Bize en yakın ev Yakup Amcalarınkiydi. Yakup Amca çok memleket gezmiş, güngörmüş, elinden her iş gelen zevk-i selim sahibi bir kimseydi. Evinde yok, yoktu. Mahallelinin hâcet kapısı

gibiydi, herkes aradığını orada bulabilirdi. Ağaçlarını budayamayan, tulumbası bozulan, elektrikleri ârızalanan, musluklarından su akmayan ve bunların hakkından kendileri gelemeyenler Yakup Amca'nın kapısını çalardı. O mübarek, Hızır Aleyhisselam gibi her işe yetişirdi.

Mahallede arabası olan birkaç kişiden biriydi o. Bu yüzden eşinin doğum sancısı tutanlar, çocuğunun üzerine çaydanlık devrilenler, şehir dışından yolcusu gelecek olanlar hep onu bulurlardı... Geçinemeyen karıyla kocanın, anlaşamayan alıcıyla satıcının, kira artışı zamanlarında ev sahibiyle kiracının arasını da o bulur, son sözü o söylerdi.

Mahallenin en alımlı evi Yakup Amca'nınkiydi. Babamla asker arkadaşıydılar. Askerdeyken 'aynı yerden arsa alıp yan yana ev yaptıralım, çoluk çocuğumuz da arkadaş olsun, ölene kadar birlikte yaşayalım nasipse' diye kavilleşmişler. Yakup Amca evinin planını kendisi çizmiş. Ustaların başında durup yapacakları işi tek tek tarif etmiş. Beğenmediği yerde eline malayı alıp kendisi yapmış. Bahçesini briket veya taş duvarla çevirmek yerine, göze hoş geldiği düşüncesiyle, tahta çitlerle çevirmiş. Bunların selim bir zevkin ürünü olduğu ilk görüşte anlaşılırdı.

Yakup Amca kimsenin bilmediği meyve fidanlarını, nereden getirtirse, getirtir bahçesini onlarla şenlendirirdi. O zamanlar mahallede kimsenin bahçesinde bulunmayan defne, akasya, çınar gibi ağaçları da yetiştirir ve onlara en az meyve ağaçları kadar ihtimam gösterirdi. Sonradan öğrendiğime göre defnenin kokusuyla birlikte yaprağını çok severmiş, akasyanın üzüm salkımı gibi hevenk hevenk açan beyaz çiçeklerini... Avlunun tam ortasında, tulumbanın yanı başındaki çınarı ise Osmanlı'yı hatıra

getirdiği için dikmiş. Parmak kadar fidanken diktiği çınara bir an önce büyüyüp Bursa'da gördüğü ulu çınara benzemesi için özel gübreler verirmiş.

Aynen babam gibi sabahtan akşama kadar elinde ağaç makası veya kürekle ağaç gölgelerinde kıpraşıp dururdu. Evin her hangi bir yerinde yıpranma görse hemen orayı tamire koyulurdu. Bu yüzden bahçesine ve evine daima gıpta edilirdi.

Onun bin bir emekle şekillendirdiği evi, avluyu hanımı Zehra Teyze dantel gibi desen desen işlerdi. Sebze ve meyvelerin en tazelerini, çiçeklerin türlü türlüsünü mevsim mevsim sofraya taşırdı. Müsait bulduğu her yere - annem gibi- teneke veya plastikten yaptığı saksıları yerleştirirdi. Avludan başlayarak evin girişine kadar; hiçbiri ne koku, ne renk, ne de tür olarak diğerinin aynısı olmayan çiçek koridoru yapmıştı. Pencerelerin hepsinin pervazı saksılarla doluydu. Pervazlardan aşağı allı morlu çiçekler şelale misali, çağıl çağıl salınırdı. O evin çevresinde görebildiğiniz her yerde köpük köpük çiçekler patlardı.

Sadece evin ve bahçenin değil her şeyin en güzeli Yakup Amca'nınkiydi. En gür ve en güzel su onun kuyusundan çıkardı mesela. Çünkü en derin sondajı o vurdurmuştu. Ramazan'ın yaza denk geldiği uzun ve sıcak günlerde, iftar yaklaşınca mahallenin çocukları elimizde sürahi ve bidonlarla, pınar başına giden köylüler gibi, onların tulumbasından su doldurmaya giderdik.

Meyvelerin en olgun, en lezizleri de onların bahçesinde yetişirdi. Gelenden geçenden hiç esirgemez, herkese ikram ederlerdi bunları ama onların nazarında öncelik, ilim tahsil edenlerindi. Yakup Amca meyvelerin en iyilerini tek tek toplayıp sepetlere yerleştirir ve onları ayağını hiç kesmediği öğrenci yurduna götürürdü.

Oraya elleri dolu dolu haftada birkaç kez uğramasa içi rahat etmezdi. Ekseriyetle bizi de peşine takardı giderken.

Yakup Amca'nın en yakın arkadaşı babamdı. Günün beş vakti camide görüşen bu iki dost bir gün görüşemeseler içlerini sıkıntı kaplardı. Hatta annem Yakup Amca'yı kıskanır: "Benden bile çok görüşüyor onunla." diye babama sitem ederdi. Dostlukları o seviyedeymiş ki babam ilk oğluna onun adını vermiş. Yakup Amca da doğan ilk oğluna babamın adını vermiş: Ali Rıza.

Babamla Yakup Amca bu arsaları aldıklarında henüz yeni evliymişler. Evleri yaptırıp içine taşındıklarında ikisinin de birer çocuğu varmış. İki kişi olarak temeli atılan aileleri giderek büyümüş, horantaları gittikçe kalabalıklaşmış. Cenab-ı Allah babama beş, Yakup Amca'ya altı çocuk bahşetmiş. Benim aklımın ermeye başladığı yıllarda bu iki ev öyle kalabalıklaşmıştı ki evlere giren çıkan belli olmaz, evlerin kapıları hiç kapanmaz, önlerinde illaki birileri bulunurdu. Çocuk cıvıltıları iki evi birbirine bağlardı.

Başlangıçta mahallede de ancak birkaç ev varmış. Etraf ıssız mı ıssızmış. Gel zaman git zaman hem mahalle hem de bizim aileler büyümüş. Çevreye her yıl yeni evler inşa edilmiş. Her yapılan ev bahçeleri küçültmüş, ağaçların, kuşların, böceklerin yaşama, çocukların ise oyun alanlarını daraltmış. Şükür ki, bu büyüme mahallenin dokusunu çok değiştirememiş.

Yakup Amca henüz hayattayken akrabaları, eş ve dostları sürekli gelip gider, onlarda kalırlardı. Bir de bahsini ettiğim yurdun öğrencilerini gurup gurup kahvaltıya, yemeğe alırlardı. Evleri hiç boş kalmazdı. Onlar da misafiri velinimet bilir, rahat ettirebilmek için çırpınıp dururlardı.

*

Yakup Amcalarda yaprak dökümü ben liseye yazıldığım sene başladı. Çınar ağacının yapraklarından soyunmuş olduğu bir aralık günü Yakup Amca Rahmet-i Rahman'a kavuştu. Trafik kazası geçirmişti. Cenazesi çok kalabalık oldu. Evlerine fevc fevc taziyeci aktı. Bütün mahalle yasa boğuldu. Mahallede günlerce radyo sesi duyulmadı. Evlerinin önünden geçen arabalar olabildiğince sessiz uzaklaşıp mateme ortak oldular. Sanki kuşların sesi kısıldı, rüzgâr sert sert esse de ağaçlar ses vermez oldu…

Onun bâkî âleme intikali babama çok tesir etti. Günlerce kendine gelemedi. Her gün ikindi namazını müteakip mezarlığa gider Yakup Amca'nın kabri başında Yâsin-i Şerif okur, evde ise gece yarılarına kadar onun ruhuna hatim indirirdi.

*

Ölenle ölünmezmiş, diğer yanda hayat akmaya devam ediyordu. Zehra Teyze çocuklarını kanatları altında topladı. O günden sonra hem ana hem baba olacaktı yavrularına. Henüz yalnızca Ali Rıza'ları ve Rahime'leri evlenmiş barklanmıştı. Kalan dört yetimin en büyüğü on dokuz yaşındaki Melek Ablaydı. O seneden sonra ev hızla boşaldı. Önce Ferhat Ağabey üniversiteyi kazanıp İstanbul'a gitti. Birkaç sene sonra Melek, ardından Nazlı Ablalar evlendi. Evin en küçüğü Zübeyir de benimle aynı sene üniversitede okumak için Ankara'ya gidince Zehra Teyze kocaman evde yapayalnız kalıverdi. Her biri ayrı yerlere dağılan yavruları onu yalnız bırakmıyorlardı ama bundan ne çıkar? Yılın kaç günü gelebilirlerdi ki?

Yakup Amca'nın vefatından sonra ne bahçeye ne eve eskisi gibi bakan oldu. Kimse onun gibi bakamazdı zaten de, onun

yarısı kadar bakan da olmadı. Ağaçlar da ev de yetim kalmıştı onun gidişiyle. Sağlığı yerinde oldukça babam kendi bahçesiymiş gibi bakmıştı ağaçlara. Her sene budamış, ilaçlamıştı. Ama bir süre sonra babam kendi bahçesiyle dahi ilgilenemez hâle düşmüştü. Yakup Amca'nın bin bir emekle dikip yetiştirdiği ağaçlar artık gelin gibi süslenip çiçeğe durmuyor; vahşice sağa sola dal-budak atarak azmanlaşıyordu. Her sene birkaç ağaç odunlaşıp hızara gidiyordu. Kuyunun suyu iyice azalmıştı. Zaten ona pek ihtiyaç duyan da yoktu. Evin duvarlarında yer yer çatlaklar oluşmaya başlamıştı. Boyalar kavlıyor, sıvalar dökülüyordu. Yakup Amca gidince evin de bahçenin de hatta mahallenin de neşesi kaçmıştı.

*

Dakikalardır pencerenin önünde hatıralara dalmışım. Anacığımın elindeki lâle desenli fincandan burnuma gelen taze kahve kokusuyla daldığım âlemden sıyrıldım.

"Zehra Teyze ne yapıyor anacığım?" dedim. "Horantaları dağıldıktan sonra kocaman evde iyice yalnız kaldı evladım." dedi mahzunca. Biz bunları konuşurken Zehra Teyzeyi elindeki maşrapayla avludaki üç beş cılız çiçeğe su verirken gördüm.

Eşimle birlikte oğlumuzu da alıp kapısını çaldık. Son gördüğüme göre biraz daha yaşlanmış, hareketleri biraz daha yavaşlamıştı. Ama her zamanki gibi cana yakındı. Elini öptük, halini hatırını sorduk. Hemen mutfağa seğirtip bir şeyler hazırlamak istedi. Önce zahmet vermek istemedim. Ancak onunla yemek yiyeceğimizden, uzun süre misafiri olacağımızdan o kadar emin kalkmıştı ki yerinden, ağzımı açmaya çekindim. İncitirim diye korktum.

Oğlu Zübeyir'den ayırmazdı beni sağ olsun. Onunla birlikte biz de mutfağa geçtik. Eşimle o yemek pişirdi ben salata yaptım. Bir yanda kısık ateşte yemek, diğer yanda muhabbet pişti ağır ağır.

Zehra Teyzenin mütevekkil duruşu beni tesiri altına aldı. Daima Allah'a şükrediyor: "Allah bu günlerimizi aratmasın yavrum." diyordu. Evlatlarına sürekli dua ediyor: "Evlatlarım hayırlı çıktı, hiç yalnız komazlar beni, eksik olmasınlar." diyordu. "Zehra Teyze, oğlanların kızların yanına gitsene, böyle tek başına..." diyecek oldum. "Hepsi çağırıyorlar oğlum. Ama ben gidemiyorum, rahmetlinin yadigârı buralar, her yerde onun hâtırası var… Ne yaparsın, Allah'ın kanunu böyle. İnsan hayatı bir çembere benzer, sonunda başladığı noktaya döner. Az iken çoğalır, çok iken azalır. İkisine de hazır olmak, alışmak lazım." dedi, beni ebkem bıraktı.

*

Biz onunla laflarken kapı çaldı. Gelenler Yakup Amca'nın gediklisi olduğu öğrenci yurdunun mütevelli heyetinden iki esnaf ve yanlarındaki bir mimar ve bir mühendisti. Meğerse Yakup Amca'nın varisleri babalarının amel defterine sevapların akıp durması niyetiyle bahçenin büyük bir kısmını vakfetmişler. Üç katlı şirin bir yurt inşa edilecekmiş oraya. Nasıl sevindim, nasıl heyecanlandım anlatamam! Yakup Amca'yı bu kadar memnun edecek başka bir şey olamazdı belki. O bahçe yeniden şenlenecek yeniden şakıyacaktı şimdi. Fidanlar ağaç olmayacaktı belki amma çocuklar "adam" olacaktı orada.

Ben daha "Bu hayır işine iştirak etmemek olmaz." diye düşünüp elimi cebime atmadan hanım kolundan bileziğini sıyırıp vermesi için Zehra Teyze'ye uzatmıştı bile!

ARABANIN CAMI

Bir cumartesi günüydü. Haziran güneşinin şuaları körpeliğini çoktan kaybetmiş, camları mızrak gibi delerek evin önünde duran arabanın içini hamama çeviriyordu.

Arabanın şoför mahalli cihetindeki camın otomatiği taa mart ayından beri bozuktu. O gün bugündür oraya her oturanın eli düğmeye uzandığında boş dönerdi. Havalar biraz serin gittiği için, daha çok da Mustafa'nın tembelliği yüzünden bozuk otomatik öylece kalmıştı. Ancak yaz hızlı bir giriş yapmıştı. Bu durumda, zaten kliması olmayan araba fırına dönüyordu.

O cumartesi sabahı Mustafa tamirciye gitmek maksadıyla evinden çıktı. Kontağı elinde arabasına doğru yöneldi…

Aradan beş- on dakika geçmemişti ki evine geri döndü. Kapıyı hanımı açtı:

– Hayırdır, bir şey mi unuttun?

Mustafa eşikte ayakkabılarını çıkarırken tebessüm ediyordu:

– Hayır, hayır bir şey unutmadım. İşimi bitirdim geldim.

– Arabanın camını yaptırdın mı?

– Evet!

– Nasıl, ne zaman?

– Valla ben o işin kolayını buldum. Hem de masrafsız!

Bu lâtifenin ardından Mustafa başından geçenleri olduğu gibi anlattı:

– Hani yan binanın girişinde oturan yaşlı bir çift var, nine hasta. Kapıdan çıktığımda amcayla karşılaştım: "Komşu, hastamız var. Onu aşağı hastaneye kadar götürebilir miyiz?" dedi. Baktım, nine apartman girişinde bir yere oturtulmuş. Belli ki arabası olan birinin yardımını bekliyorlardı. "Ne demek amca, lafı mı olur! İsteyin Ankara'ya kadar götüreyim sizi!" dedim. Çok memnun oldular. Dualarından bol bol nasiplendim: "Allah razı olsun, Allah seni darda bırakmasın, Allah ne muradın varsa versin." daha neler, neler… Hastayı arka koltuğa yerleştirdik. Yalnız, arabanın içi cehennem gibi kaynıyor, zati nefes almakta zorlanan nine iyice bunalıyordu. Çemberinin uçlarını çözüp: "Camları biraz açsanız." diye mırıldandı. Amca yanındaki camı iyice araladı. Ben de, bozuk olduğunu unutarak, kendi tarafımdaki camın otomatiğine bastım. Cam, hiçbir güçlük çıkarmadan rahatça aşağıya kadar indi. Ancak o vakitten sonra ben uyanabildim. Aylardır hiç işlemeyen düğme, hastanın talebinden sonra birdenbire çalışmaya başlamıştı. Birkaç kere daha denedim. Hayret! Çalışıyordu. Cam şimdi hiçbir şey olmamış gibi inip kalkıyor. Tamirciye gitmeme gerek kalmadığı için onları hastaneye bıraktıktan sonra geri döndüm.

İSTİFA

İlköğretim yedinci sınıfta okuyan Ercan eve geldiğinde onu bir sürpriz bekliyordu. Annesiyle babası kavilleşip işten erken çıkmışlardı. Niyetleri erkenden evlerine dönmek, biricik yavrularını karşılamak ve beraber sofraya oturmaktı.

Annesi Mine Hanım oğlunu okul dönüşü evde karşılayıp önüne sıcacık yemekler koyamadığı için kendini suçlu hissediyordu. Zavallı çocuk kimsenin olmadığı kocaman eve gelir, dolaptan soğuk yemekleri çıkarır, canı çekerse yer çekmezse ondan da mahrum kalırdı. Kadıncağız oğlunun bu halini düşündükçe perişan oluyordu.

Çalışmasının sebebi ihtiyaç değildi. Kocası vâriyetli biriydi ama o, evde oturan, ev işleriyle uğraşan biri olmak istememişti. Kendince hayata katılan, müstakil kazancı olan, ayakları üstünde duran biri olmayı kafasına koymuştu. Bunun tek yolunun da çalışmaktan, kendi parasını kendisinin kazanmasından geçtiğini vehmediyordu.

Ercan'ın babası Tuğrul Bey ise eve gece yarısı ancak gelirdi. Mahcubiyetini de eli ve cebi dolu gelerek aşmaya çalışır, çocuğunu hediyelere ve harçlığa boğardı.

Böylesi bir hayat tarzıyla yavrularını çok ihmal ettiklerini düşünen anne baba bugün eve erkenden gelip ihmallerini bir nebze de olsa telafi etmek istemişlerdi. Üç kişilik bu “çekirdek” ailenin, haftalar sonra, akşam yemeğinde buluşabilmesiyle evi bayram havası bürümüştü.

Aile saadetini iliklerine kadar tadan Mine Hanım eşine ve oğluna artık çalışmak istemediğini, her gün işe gitmekten usandığını söyledi. “Her akşam size özel yemekler hazırlayıp ailece sofraya oturmak istiyorum, evimin hanımı olmayı özledim.” dedi. Ercan annesine sarılıp onu öperek bu durumun kendisini ne kadar sevindireceğini gösterdi.

Ercan için akşam bir çırpıda geçti, yatma vakti bir anda geldi. Ancak herkes gibi o da yatağına girince zaman çivilendi adeta, ilerlemek bilmiyordu. Yatağına yattı yatmasına, gözlerini de sıkıca yumdu ama uyuması ne mümkün!

Sabahın bir an önce olmasını istiyordu. Okula gidince annesinin işi bırakacak olmasını arkadaşlarına ballandıra ballandıra anlatacaktı. Mutluluğunu onlarla paylaşarak artıracaktı. Gece boyunca zihninde ertesi gün okulda oluşacak sahneleri kurguladı durdu. Uykunun rehavetine ancak sabaha doğru kapılabildi.

Uzun uzun çalan saati hiç duymadı Ercan. Okul servisinin arka arkaya çalan kornasıyla yatağından fırladı. Annesi her gün olduğu gibi masanın üstüne kahvaltısını hazırlayıp erkenden çıkmıştı. Babasının ise uyanma vakti gelmemişti henüz. Ercan apar topar giyindi. Bir köşeye fırlattığı çantasını sırtlayıp servise bindi. Servisçiden ve arkadaşlarından özür dileyip yerine oturdu.

Bu gecikme ve uykusuzluk sabah sabah canını sıkmıştı. Neyse ki annesinin akşamki konuşmalarını hatırlayınca keyfi yerine geldi, arkadaşıyla muhabbete başladı.

Okuldan içeri girer girmez rehber öğretmenini buldu. Ona annesinin çalışmayı bırakacağını, artık sürekli kendisiyle vakit geçireceğini ve daha bir sürü hayalini anlattı. O kadar sevinçliydi ki öğretmenini de ortak etti sevincine.

Ercan'ın öğretmeni, annesine telefon etti. Verdiği kararı çok isabetli bulduğunu, oğlunun kendisine çok ihtiyacı olduğunu anlatıp tebrik etti. Mine Hanım bu duruma şaşırıp kaldı. Çünkü akşam konuştukları sadece bir fikirdi, hemen uygulamaya geçecek bir şey değildi. İşten ayrılmayı daha birkaç sene aklından geçirmiyordu. Oğlunun bu kadar sevineceğini hiç zannetmiyordu. Demek yavrusunun kendisine o kadar ihtiyacı vardı...

Mine Hanım daha fazla düşünmedi. Hemen kâğıdı kalemi eline aldı ve yazmaya başladı:

"...

....

.... istifamın kabulünü arz ederim."

SALİH DAYI

Salih Dayı'nın çocukluğu 1940'lı yıllarda geçmiş. Düzenli bir tahsil hayatı olamamış. Çünkü; akranlarının ekserisi gibi, o da sadece boş zamanlarında okula gidebilmiş. Esas vazifesi; bağda, bahçede, tarlada çalışmak ve hayvanları otlatmakmış. Babası bu işler olmadığı zaman onu okula yollarmış. Tabi defteri- kitabı yok, kalemi- silgisi yok, çantası zaten yok... Eli kolu bomboş gidermiş okula. Bu kadarına da razı olan öğretmeni bir şey demez alaka gösterirmiş ona.

İlkokula bu şekilde dört sene devam edebilmiş. Okumayı çat-pat ancak sökebilmiş. On- on iki yaşlarına geldiğinde okul hayatı tamamen sona ermiş. Diploma dahi alamamış. Artık tüm vaktini çalışarak geçirecek, ailesine daha fazla yardımcı olacakmış. O zamanların şartları ve anlayışı böyleymiş.

Salih Dayı buna da şükrederdi, hiç olmazsa heceleyerek de olsa okumayı öğrenmiş, köyde okuma- yazma bilen ender kişilerden olmuştu. Bu durum göğsünü kabartmaya yetiyordu. Kendisini şanslı hissettiği zamanlar hiç de az değildi. Ya babası bazı aileler gibi oğlum 'gâvur' olur diye onu da okula göndermeseydi daha mı iyi olurdu?

Altı-yedi yaşından itibaren çalışmaya başlamak, doğru dürüst okula gidememek, defter ve kitabının olmaması, okumayı-yazmayı tam bilemeyişi... Bunlara fazla aldırdığı yoktu onun. Onu en çok hayıflandıran, Kur'an okumayı öğrenemeyişiydi. Vakıa, 40'lı yıllarda Kur'an öğrenmeyi göze almak kolay değilmiş yasak olduğundan.

O yıllarda Hafız İhsan Efendi köyün çocuklarına bir izbede, gaz lambasının aydınlığında, gizli gizli Kur'an öğretirmiş. Babası, Salih Dayı'yı da, ardımdan bir Fatiha okur diye ona göndermiş. Birkaç gün gidip gelmiş, elif- bâ cüzünden biraz ilerlemiş. Hevesle dedesinden kalma Mushaf-ı Şerif'i okuyacağı günlerin hayalini kurarken jandarmaların köye baskına geldiğini haber vermişler. Hocaları hepsinin ellerinden cüzleri toplayıp bir yere saklamış ve onlara hemen kaçmalarını söylemiş. Jandarmalar geldiğinde Hafız İhsan Efendi'den başka kimseyi bulamamışlar. Onu ciplerine alıp götürmüşler. Bu hadisenin verdiği korkuyla ne Salih Dayı bir daha Kur'an okumayı istemiş ne babası bunun lafını etmiş ne de köylerinde Kur'an öğretmeye cesaret eden başkası çıkmış.

Gurbet ele çalışmaya gittiğinde yaşı henüz on dört- on beşmiş. Askerlik çağı gelinceye kadar farklı işlere girip çıkmış. Bir ara komşu köylerden birine çoban durmuş, portakal bahçelerinde çalışmış, inşaatlarda amelelik yapmış, aşçı yamaklığı yapmış, hatta aşçılığa terfi etmiş… Askerlik dönüşü evlenmiş. Elinden her türlü iş gelirmiş, becerikliymiş yani. Sepet ve semer yapmaya,

kapı pencere gibi marangozluk işlerini halletmeye başlayınca, adı ‘Salih Usta’ olmuş köyde.

Zamanla kendi evini yaptırıp bağ, bahçe, tarla satın almış. Bütün gününü onların imarına harcamaya başlamış. Bazen dünya meşgalesine fazla kapılıp ahiretini ihmal ettiğini düşünüyormuş. Böyle zamanlarda içindeki ukde depreşir, Kur’an öğrenmeye heveslenirmiş. Artık eskisi gibi yasak da yokmuş önünde.

Heyecanla elif- bâ cüzünü eline alır, Kur’an okumayı bilen hanımının dizinin dibine otururmuş. Ama birkaç gün sonra sıkılır, yeniden bağıyla bahçesiyle uğraşmaya koyulurmuş. Bu durum sık sık tekrar etmeye başlamış. Salih Usta bakmış nefsini mağlup edecek, iradesiyle bu işi başarabilecek hali yok, ellerini Allah’a açıp şöyle yalvarmış: “Allahım! Çocukken kelamını öğrenmeyi çok istiyordum, yasak vardı öğrenemedim. Şimdi engel yok çok şükür, ama nefsime yeniliyorum, vakit ayırıp öğrenemiyorum. Ne olur Allahım! Beni hapse düşür. Ben de orada senin kitabını okumayı öğreneyim. Zira başka türlü olmayacak bu!”

Duasının üzerinden dört-beş ay geçmeden, hiç beklemediği bir anda, evinde kaçak tütün bulundurmaktan hapse düşüp altı ay hüküm giymiş. Dileğinin kabul olduğunu, eline fırsat geçtiğini düşündüğünden, mahkûmiyetine herkes üzülürken o sevinmiş. İçeri girer girmez muayyen bir ücret karşılığında, kendisine Kur’an okumayı öğretecek birisini bulmuş. Bu sefer azmi tammış: “Öğrenmeden buradan çıkmak haram olsun bana.” demiş. Cezası bitip dışarı çıktığında Salih Dayı, artık Kur’an-ı Kerim’i okuyabiliyormuş.

Kur'an-ı Kerim okumanın manevî hazzını tadınca kendi kendine: "Çocuklarımı bu nimetten mahrum bırakmayacak, hepsine küçük yaşta öğreteceğim." diye söz vermiş.

VEREN ELLER

Avni Bey üzerindeki "emanet"leri kimseye fark ettirmemeye çalışarak merdivenleri çıktı. Oturacağı koltuğu kollaya kollaya yerine ulaştı. Kendisine daima gümüşî balıkları hatırlatan çeliğin karnına girince vahşi balığın Yunus aleyhisselama "denizaltı" hükmüne geçmesi aklına geldi. Ama kendisi onun gibi yapayalnız değildi. Yolcular hemence içeri doluşmuşlardı.

Gelenler arasında yol arkadaşının kim olacağını merak ediyordu. Yanına oturacak her kimse onunla saatlerce yan yana seyahat etmek zorundaydı. O mu, bu mu derken yolcuların ekserisi gibi siyahî olan, orta yaşlardaki bir adam yanına gelip oturdu.

Avni Bey yol arkadaşından memnun, elini uzattı: "Hoş geldiniz." dedi ev sahibiymiş gibi. Muhatabının anlamadığını görünce dil değiştirip: "Hello!" dedi. Adam bu sefer anlamış: "Hello, hello." diyerek uzattığı elini tutmuştu. Fakat adam birkaç kelimenin dışında İngilizce konuşamıyordu. Avni Bey yine dil değiştirdi. İngilizce bilmeyen bir Afrikalı büyük ihtimalle Fransızca bilirdi. Zira oraları yıllarca biri değilse diğeri sömürmüştü. Fransızca da bilmezse işini İspanyolca kesinlikle hallederdi.

Neyse ki adam Fransızca biliyormuş. Konuşmalarını mecburen bu dille sürdürdüler. Avni Bey karşısındakiyle tanışıp konuşmaya hevesliydi:

– Benim adım Avni, sizinki nedir?

– Benim ki de Muhammed.

– Ya, ne güzel! Demek Peygamber Efendimizin ismini taşıyorsunuz.

Avni Bey Müslüman bir Afrikalıyla yolculuk yapmaktan memnundu. Onun hissiyatını anlamak, oralardaki din kardeşlerinin durumundan haberdar olmak, çok istediği bir şeydi. Bu yüzden sevindi, yüreğinin büyüdüğünü hissetti. Konuşmaları biraz ilerleyince adam Avni Bey'in bir hususu yanlış anladığını fark etti.

– Üzgünüm, siz beni Müslüman sandınız galiba ama ben bir Hıristiyan üstelik de papazım, dedi.

Avni Bey konuştukları dilden kaynaklanan bir yanlış anlama olduğunu zannetti. Zaten Fransızcası çok iyi değildi. Bir müddet düşündü. Acaba neyi yanlış anlamış olabilirdi?

– Affedersiniz, adınız Muhammed idi değil mi?

– Evet.

– Yanlış anlamadıysam siz Müslüman olmadığınızı söylüyorsunuz. Üstelik de bir papaz olduğunuzu…

– Hayır, hayır yanlış anlamadınız. Şaşırmakta haklısınız…

Avni Bey şaşırmakta elbette haklıydı. Bir Hıristiyan din adamının Peygamberimizin ismini taşıması görülmüş şey değildi.

Âdem, İbrahim, İshak, Yusuf gibi onların da inandıkları peygamberlerden birinin adı olsa neyse…

Hz. İsa'nın, Hz. Musa'nın adlarını taşıyan pek çok Müslüman bulunabilirdi, bu çok tabiiydi. İslâm onların peygamberliğini kabul ettiği için Müslümanlar çocuklarına onların adını koymakta hiç beis görmezler. Ama tersi bir duruma hiç şahit olmamıştı. Vakıa özellikle Afrika'da misyonerlerin çalışmaları neticesinde inançlarını kaybeden bir iki kuşak önceleri Müslümanlara dayanan, ismi Müslüman olduğu halde başka dinlere mensup kimseler vardı. Ama bu, sıradan bir Hıristiyan değil, papazdı. Avni Bey sıradışı bir durumla karşı karşıya olduğunun farkına vardı. Meselenin hakikatine bir an önce ermek istiyordu. Yol arkadaşı onu bu kadar şaşırtmaktan memnunmuş gibi gülümseyerek anlatmaya başladı:

– Benim ailem Müslüman'dı. Afrika'nın çoğu yerinde olduğu gibi bizim orada da yerli halkın hepsi fakirdi. Şehrimizde bulunan kilise, kapısına gidip el açanlara yardım ediyordu. Ancak bu yardımları alabilmek için din değiştirmek zorunluydu. Ailem ilk zamanlarda buna yanaşmadı. Belki din kardeşlerimizden yardım gelir diye umutla bekledik. Ama gelen giden yoktu. Sonunda biz de kiliseye el açtık. Başlarda din değiştirmiş gibi görünüp kendi dinimizi yaşamaya devam edecektik. Ancak yardım aldıkça kiliseye bağımlılığımız arttı. Papazlar özellikle biz çocuklarla yakından ilgileniyorlardı. Durmadan şeker, çikolata, balon, oyuncak veriyorlardı. Biz de onlara hayran kalıyorduk. Ben de onlar gibi olmak istedim. Misyoner okullarında okudum ve gördüğünüz

gibi papaz oldum. Şimdi çocuklara ben şeker dağıtıyorum, onlar benim gibi olmak istiyorlar.

Avni Bey duyduklarına inanmak istemiyordu. Böyle hikâyeleri duymuştu ancak yaşayanlarından biriyle ilk defa yüz yüze geliyordu. "Veren el alan elden üstündür." buyuran Peygamberin ümmeti yıllardır "alan el" olmanın zilleti içerisindeydi. Önüne gelene el avuç açıyordu. Avni Bey'in papazdan öğrenmek istediği bir şey vardı:

– Peki İslâmiyet'te sizi memnun etmeyen, yanlış bulduğunuz bir şeyler var mıydı?

– Hayır. Öyle bir kıyaslama veya arayış sonucu din değiştirmedim ben. Sadece zor zamanlarımızda onlar karşımıza çıktı, bize yardımcı oldular. Karşılığı biraz pahalıydı ama ne yapabilirdik ki?

– İsminizi niçin değiştirmediniz? Sizinki sıradan bir Müslüman adı da değil.

– Aslında adımı değiştirmem yönünde çok telkinler aldım. Ama ben zor günlerimizde bizden haberi olmayan, bizi sıkıntılarımızla baş başa bırakan Müslümanlar benim hikâyemi duysunlar da hallerinden utansınlar, diye adımı kasten değiştirmedim!

Avni Bey'de konuşmaya mecal kalmamıştı. Ağlamak istiyor ama kendinde güç bulamıyordu. Başını pencereye doğru çevirip gözlerini kaçırdı. Şuan hissettiği en yoğun his utanmaydı. Bütün Müslümanlar adına utanıyordu. Allah'a bunların hesabını nasıl vereceğiz diye geçiriyordu içinden.

Olayın şokunu atlattıktan sonra yol arkadaşıyla konuşmaya devam etti. Yirminci yüzyılda Müslümanların başına her yerde birçok gaileler açıldığını, bütün İslâm ülkelerinin işgal edildiğini, senelerce kurtuluş mücadelesi vermek zorunda kaldıklarını, onların durumlarının da Afrika'daki dindaşlarından farklı olmadığını ve daha bir yığın "asırlık derd"i anlattı inkisar içerisinde. Sonra sesine birden bir ışıltı, bir renk geldi:

– Ama devran döndü artık, dedi. Biz kendimize geldik çok şükür. İhmal ettiğimiz kardeşlerimize sahip çıkmaya çalışıyoruz. Artık biz de Afrika'da okullar açıyoruz…

– Evet, biliyorum Osmanlı'nın torunları geri geliyor, diye seviniyor insanlar. Benim ülkemde de birkaç okul açmışlar. Onlar vasıtasıyla yardım da dağıtıyorlar. Ama bu işler birkaç okulla olacak işler değil. Yüzlerce misyoner okulunun yanında onların lafı mı olur?

Adamın söylediklerinde hakikat payı vardı ama bu işler böyle başlıyordu, her şey birden bire olmazdı ki. O konuştukça Avni Bey milletine düşen vazifenin daha çok farkına varıyordu.

Bu konuşmaların ardından ikisi de bir süre sustular, kendi iç dünyalarına çekildiler. Konuşmayı yeniden başlatan siyahî adam oldu. Aklına birden yeni bir şey gelmiş gibi:

– Siz niçin bizim ülkemize gidiyorsunuz?

Avni Bey muhatabının sorusuna "veren el" olmanın izzetiyle cevap verdi:

– Türkiye'deki Müslümanlar Afrika'daki yoksullar için aralarında kurban topladılar. Ben onların vekiliyim. Ülkenizde

kurbanları kestirip hangi dinden olduğunu sormadan fakir insanlara dağıtacağız.

Adam yanındakinin anlamadığı bir dilde memnuniyet mi, hayret mi, yoksa kıskançlık mı olduğu bilinmeyen bir tonda mırıldandı:

– Anlaşılan Osmanlı'nın torunları gerçekten geri dönüyor!

HAZIRLIK

İnanması zor olsa da genç adamın üstüne gerçeğin ağırlığı çöktü. Yıllardır ertelediği bir günle yüzleşmekteydi; askere gidecekti, yol görünmüştü. Hep daha sonra diyerek uzatmıştı zamanı. Fakat askerlik bu; ecel gibi, eninde sonunda gelip çalıyor kapıyı. Çağrı pusulasını ilk aldığında on sekizinde miydi, on dokuzunda mı ne... Tâ o zaman düşmüştü ailesinden ayrılacak olmanın sızısı içine. Yirmili yaşlarında öğrenci olduğundan askerliği tecil ediliyordu. Fakülte bitince mesleğine bir an önce başlamak istediğinden birkaç sene daha tecil ettirdi. Ama en sonunda bakaya kaldı. Yani asker kaçağı konumuna düştü. Bu sıralarda askeri mahkemenin celp kararları eline ulaşmaya başladı. Hatta bir keresinde mahkemeye çıkıp beraat etti.

Kahramanımız o günlerde yuva kurmakla uğraşıyordu. Bilenler bilir; sözlenme, nişanlanma, düğün derdi, eşya alma telaşı kör eder insanın gözünü. Başka şey düşünemez hale getirir onu. Tozpembe bakmaya başlar hayata, hayalperest olur insan. Askerliği falan düşünmez bu durumdaki kimse. O da öyleydi işte. "Askerlik kaçmıyor ya! Daha sonra giderim." diye düşünerek evlendi. Allah bir de oğul nasip etti nur topu gibi. Sevimli mi sevimli, şirin mi şirin bir yumurcaktı. Huzurlu bir yuvası, severek

yaptığı bir mesleği vardı. Bunlardan ayrılıp askere gitmek çok zor geliyordu ama içinde çığ gibi bir korku büyümeye başladı; hiç hesapta olmayan bir zamanda yakalanıp askere götürülme korkusu... Hoş, diğer yandan askerlik şubesine sağlık raporu vererek zaman kazanıyordu ancak belli mi olurdu.

Bu sıralarda birisiyle tanıştı. Askerlik durumu onun da kendisininki gibiymiş evlendiğinde. Düğününden sadece dört gün sonra kapısını jandarmalar çalmış ve onu alıp götürmüşler birliğine. Garibim derdini anlatana kadar terhis olmuş. Üstelik yurt dışında üniversite bitirmiş olmasına rağmen, bir karışıklık neticesi uzun dönem askerlik yaptırılmış. Geri döndüğünde çiçeği burnunda hanımı, kucağında çocuğuyla karşılamış onu. Tabi zavallı, ne doğumda yanında bulunabilmiş eşinin ne de en sevimli çağlarını görebilmiş yavrusunun. Buna benzer çok hikâye duymuştu kahramanımız; bakayaların kimini yolda çevirip almışlar askere, kimini sınırda. Hatta gencin birini kendi düğününden alıp götürmüşler! Böyle hâdiseleri duydukça huzuru kaçmaya, ağız tadı bozulmaya başladı. Vakıa, askerlikten korktuğu, kaçtığı falan yoktu. Fakat sevdiklerinden ayrılmayı istemiyor, kendini buna hazır hissetmiyordu.

Baktı ki hiç kurtuluş yok askerlikten. Dedik ya; ecel gibi, peşini bırakmıyor insanın. "Nasıl olsa yapacağım askerlik altı ay. Vatan borcudur. Gider, öderim. Her gün ailemden ayrı düşme korkusu kâbus gibi üstüme çullanacağına bir kere yaşarım biter." düşüncesiyle askerliğini yapmaya karar verdi. Bazı dostları acıdı ona: "Çocuğunun tam yürümeye başladığı zaman, tam sevilme çağı." dediler. Daha da geciktirmesini tavsiye edenler oldu. Onlara hak

verip birkaç sene daha tehiri düşündü. Ama bu konuda 'damdan düşen' bir arkadaşı ona yol gösterdi: "Git dostum! Şimdi tam vaktidir dedi. Çocuğun henüz konuşmayı bilmezken, aklı ermezken git. Yarın giderken ardından 'baba gitme!' diye ağlarsa, telefonda; 'baba gelsene' derse esas o zaman yüreğin dayanmaz buna." Söylediklerine katılmamak mümkün değildi. Artık kesin kararını vermişti. Askerlik şubesine gidip işlemleri başlattı.

Gideceği kesinlik kazanınca çantasını hazırlamaya başladı. Bu arada, özellikle, askerden yeni gelen arkadaşlarına sürekli oranın ortamını soruyordu. Yemekleri nasıl? Komutanları nasıl? İzinleri nasıl? Arkadaşlıkları nasıl? Koğuşları nasıl? Nasıl… nasıl… nasıl? Her şeyi merak ediyordu. Terminalde otobüse bineceği ana kadar devam etti bu süreç.

Hem meraklı hem evhamlı olan kahramanımız neler öğrenmemişti ki orayla ilgili? Yanına neler almamıştı? Tıraş takımı, diş macunu, çatal iğne, dikiş iğnesi ve ipliği, tırnak makası, botun vurmaması için arkasına konulan vatka, sabun, sabun kabı vs. vs. Yalnız, askere gidecek birinin bot giymeye alışmak için daha sivildeyken botu giymeye başladığını duyunca bu işi kendisinin o kadar da abartmadığını sandı. Dahası hemen herkesin kendi durumunda olduğunu öğrendi. Millet sıkı bir hazırlık yapıyordu askere giderken.

Askerlikle ilgili aldığı bilgilerden en çok canını sıkanlardan biri cep telefonu kullanmanın, hatta sim kartı bulundurmanın yasak olmasıydı. Bu yasak öyle abartılmış ki askerlerin çarşı izninde bile cep telefonu kullanmaları yasakmış. Bu sebepten inzibatların tutanak tuttuğu çok kişi oluyormuş. Demek, yıllardır

taşıya taşıya bir parçası haline gelen, hayatını kolaylaştıran "cebi" olmayacaktı yanında. Ailesiyle dilediği zaman konuşamayacak, mesaj atamayacaktı dostlarına…

Askerliğinin nereye çıkacağını tüm sevdikleriyle birlikte heyecanla bekledi. Nihayet teslim olacağı birlik ve ne zaman katılacağı belli oldu.

Ailesinden ayrılacağı günden bir gün önce mahzun ve mükedder bir vaziyette hava almak için evden dışarı çıktı. Elleri cebinde sahilde dolaştı. Semada süzülen martıları, birbirlerine kur yapan kumruları, boşlukta kanat çırpan güvercinleri seyretti. İmrendi onlara. Ne güzel, özgürdüler. Hürriyetin sembolüydüler. Gökyüzünde diledikleri gibi tayeran edebiliyorlardı. Onun hürriyetiyse yarın, vatanının ve milletinin özgürlüğü için bir süreliğine selb olacaktı.

Bulutları yüklenip eve dönerken akşamüstü, gönlünde hüzün, zihninde dağınıklık vardı. İçi buruktu. Kalbi feryattaydı. Yüreğinde bir yerler acıyordu. Böyle bir halet-i ruhiye içindeyken bir düşünce şimşek hızıyla gelip esir aldı kahramanımızı. Daha doğrusu başına balyoz gibi indi. Vücudu zangır zangır titremeye, sarsılmaya başladı. Gözlerine yaşlar hücum etti. Kendi kendini levm ediyor, kınıyordu. Tükürüyordu gafil nefsinin yüzüne: "Yazıklar olsun sana! Pireyi deve yapıyorsun sen!" diyordu.

Yanından gelip- geçenlerin ne diyeceklerine aldırmadan karşısına aldığı nankör nefsiyle yüksek sesle konuşmaya başladı: "Şimdi ben altı aylık bir süre için askere gideceğim. Nasipse geri döneceğim. Belli ki gideceğim yer kötü bir yer değil üstelik geri

dönüşü var. Ben ise bunun için ne kadar endişe ettim? Ne kadar tedbir aldım? Ne kadar hazırlık yaptım? Eksik bir şeyimin olmaması için ne kadar uğraştım? Orayla ilgili kaç kişiden, kaç defa bilgi aldım? Bundan bıkmadım, usanmadım. Yıllardır kendimi bu güne hazırladım hep. Öyle değil mi? Belki bunlar normaldir. Herkesin yaptığı şeylerdir. Akıl böyle davranmayı gerektiriyor da olabilir. Bilemiyorum, bilemiyorum…

Ama sen kaçma-kurtulma imkânının olmadığı, geri dönüşü de olmayan bir yere celp pusulan olduğunun, gün be gün oraya sevk edildiğinin farkında mısın? Evet, elbette farkındasın. Farkındasın ancak altı ay kalacağın geçici bir yer için bunca araştırma, bunca hazırlık yapıp, bunca endişe duyarken dönüşü olmayan kabir hayatın için, ebedî kalacağın ahiret yurdu için neden böyle bir hazırlığın yok? Neden bu kadar endişe etmiyorsun orası için? Yoksa ölümden kurtulacağını, kabirden âzat olacağını ya da hesaptan muaf tutulacağını mı zannediyorsun? Hayır. Vallahi hayır! Billahi hayır! Tallahi hayır! Değil sen nankör nefis, peygamber bile olsa insan; ne ölümden, ne kabirden, ne de hesaptan hiç kimse kurtulamayacaktır. Senin hazırlığını esas bunlar için yapman, endişeyi esas oralar için duyman gerekmez mi?”

Kahramanımız yanaklarından süzülen yaşlarla yarışırcasına adımlarını hızlandırdı. Kalbi bir üveyik kalbi gibi hafiflemişti. Gerçekte endişe edilecek şeyin endişesi yüreğini kaplayınca onun dışındaki her şey önemsiz geliyordu şimdi…

Gidip paşa paşa yapacaktı vazifesini.

ÖĞRETMENİN EMEKLİLİĞİ

Fakülteden sınıf arkadaşı olan Milli Eğitim Müdürü Hakkı Bey, kendisini bizzat ziyaret etmiş ve en verimli olacağı yıllarda emekliye ayrılmaya karar vermesine gönlünün hiç rıza göstermediğini söylemişti. Yerine gelecek uygun birinin olmadığını da ilave etmişti.

Masasının başına geçen Ahmet Bey kafasında bir müddet Hakkı Bey'in söylediklerini alıp verdi. Bir karara varamadan yarım kalan işlerine döndü. Emektar dolma kalemi elinde, burnunun üstüne düşmüş, zarif bir iple boynuna asılı gözlüğü gözünde, önündeki evrakları imzalamaya başladı.

Dün okuldan ayrılmadan evvel odasındaki öteberiyi derleyip toplamıştı. Böylece, başta tavana otağ kurmuş sarmaşık olmak üzere bin bir özenle elleriyle dikip büyüttüğü çiçekler odanın tek hâkimi olmuştu. Ayrılırken bu çiçekleri de götürmeliydi. Aslında dokunmasa daha güzel olurdu ama kururlardı, bakan olmazdı onlara.

Hayalini kurup durduğu emeklilik, nihayet kapıya dayanmıştı. Artık günleri çuvala sokmaya çalışmayacak, vaktin çabucak gelip geçtiğinden, ailesine yeterince zaman ayıramadığından şikâyet etmeyecekti.

Ahmet Bey hayal dünyasında yukarıdaki düşüncelerini takip etmeye başladı. Kalemi elinden bıraktı, gözlüğünü göğsünün üzerine doğru sallandırdı ve kendini emeklilik hülyaların kaptırdı:

Yıllardır ihmal ettiği akrabalarını ziyaret edecek gevşeyen hısımlık bağlarını sıklaştıracaktı. Zihninde mahalle arkadaşlarının, iş arkadaşlarının ve okul arkadaşlarının bir listesini yaptı. Onları da teker teker dolaşacak ve onlarla "hayali cihana değen" geçmiş zamanı yâd edeceklerdi. Yuvadan uçan oğlunun ve kızının evlerine gidecek, onlara çocukluklarında ayıramadığı vakti âhir ömründe ayıracaktı. Aklına düşünce bile cennete düşmüş gibi olduğu torunlarıyla neler yapmayacaktı ki? Halıların üstünde onları sırtına bindirip evi dört dönecek, parka götürecek, onların masalcı dedeleri olacak ve daha neler neler… Bütün bunları yaparken yıllardır aynı yastığa baş koyduğu biricik eşi Zehra Hanım'ı da yanından ayırmayacaktı elbette…

Kendini bildi bileli bir türlü doyamadığı sabah uykusuna nihayet doyabilecekti. Keyfi yettiğinde uyanacak, yumuşak yatağı içinde bir sağa, bir sola dönecek, gerinecek, esneyecek, nazlanacaktı… Neden sonra hanımıyla birlikte mutfakta ekmek kızartacak, omlet yapacaklardı. Dallarında minik serçeler ötüşen dut ağacının gölgelediği, fesleğenlerin koktuğu, küpe çiçeklerinin kırmızı kırmızı açtığı balkonda acele etmeden, tadını çıkara çıkara kahvaltı yapacak, geçmişten- gelecekten, oğlandan- kızdan bahisler açacaklardı. Zehra Hanım sofrayı kaldırırken Ahmet Bey, limonlu çayının eşliğinde gazetesinin çarşaf gibi sayfalarına gömülmüş olacaktı.

Eş-dost, hısım-akraba, çoluk-çocuk derken hayal sahnesi değişiverdi: Ahmet Bey, senelerdir okuma şevkiyle aldığı fakat bir türlü sahillerinden öteye adım atamadığı, raflarının demirbaşı olmuş kitaplarını bir solukta okuyacaktı. Yalnız bu kadar mı? Kendisi de bir şeyler karalayabilirdi. Mesela, taslakları hafızasının bir köşesinde beklemekten tozlanan romanını yazabilir, bir ara başladığı senaryosunun sonunu getirebilirdi. Hatıralarını da mutlaka yazmalıydı. Kitabının adını bile hemence koydu: "Okulda Geçen Bir Ömür"

O, bu tatlı hülyalarda yüzerken önce okulun zili uzunca çaldı. Kısa bir süre sonra karşı camiden okunan öğlen ezanı perde perde semaya yükselmeye başladı. Arkasına yaslanıp ezanı sonuna kadar, huşu içerisinde dinledi.

Ahmet Bey ibadetlerini aksatmamaya gayret ederdi. Gel gör ki; ya mesai saatlerinin uygun olmaması ya yorgunluğu ya başka bir durum camiye, cemaate devam etmesine engel olurdu. Emekli olunca imamın hemen arkasında, iftitah tekbirini kaçırmadan saf tutanlardan olmayı hedefliyordu.

O, daldığı âlemin sermestliğindeyken telefon çaldı. Arayan, ilkokuldaki öğretmeni Nâzım Bey'di. Bu zat, Ahmet Bey'in kendisine rehber edindiği, seksenine merdiven dayamış örnek bir şahsiyetti. Yaş haddinden emekli edilene kadar tebeşiri elinden bırakmamıştı.

Emekliliğinden sonraysa köşesine çekilmek bir yana eğitim öğretim işleriyle daha fazla meşgul olmaya başlamıştı. Adeta

kendisini, evini, arabasını; bütün varlığını bu yola vakfetmişti. Okul deyince, öğrenci deyince ne hastalık ne yaşlılık dinlerdi.

Ahmet Bey'le zaman zaman görüşürlerdi. Bu görüşmelerde eski öğrencisine mesleğinin kutsallığını, yaptığı işin önemini, anlatır ha anlatırdı. Ahmet Bey'in gönlü, hocasının o yaşta yorulmasına pek razı olmaz: "Hocam siz yeterince hizmet ettiniz, biraz istirahat etseniz." derdi. Nâzım Bey'in cevabı hep aynıydı: "Evladım, bu dünya istirahat etme yeri değil ki! Ahirette bol bol dinleniriz inşallah. Hem ben sana yıllardır söylemem mi: 'Öğretmenin emeklisi olmaz. Rahmetlisi olur.' diye."

Nâzım Bey eski öğrencisinden bazen yeni açılacak bir okulla, bazen barınacak yeri olmayan öğrencilere yurt- yuva bulmayla, bazen bursa ihtiyacı olan öğrencilerle ilgili taleplerde bulunurdu. Şimdiki aramasının sebebi de benzer bir meseleydi. Oturduğu mahallede dolup dolup boşalan kahvehaneleri görünce çok içerliyormuş. Onlara alternatif olsun, gençler ilimle irfanla tanışsın, onlarla yoğrulsun diye şirin bir semt kütüphanesi kurmaya çalışıyormuş. Ahmet Bey'e bununla ilgili yardımcı olup olamayacağını soruyordu.

Ahmet Bey hocasına hiç hayır diyemezdi. Elinden geleni yapacağı sözünü verdi. Duyarlılığından dolayı hocasına imrendi: "Allah, sizin gibileri başımızdan eksik etmesin, sayınızı çoğaltsın." diye dua etti.

Ahizeyi yerine bıraktığında: "Hayret" diyordu, "… seksen yaşında adam hâlâ kütüphane kurmaya, okul açmaya, öğrenci okutmaya devam ediyor. Sesi nasıl da heyecanlı geliyor, evladı

olmuş gibi. Ben de yıllardır onu örnek aldığımı sanıyorum. Daha elli beşime gelmeden kurduğum emeklilik hülyalarına bak! Peh, yazık bana!"

Elinde çevirip durduğu kalemin kapağını sertçe kapattı. Gözlüğünü yerine oturttu. Önündeki dosyaları toparladı. Yüzünü ekşitti. Kendinden utanmıştı. Yaptığı planların hepsi şahsiydi. Hep kendini düşünüyordu. Emeklilik sonrası için başkalarına faydalı olmak, hizmet etmek gibi bir idealinin olmadığını, hayretle fark etti. Olmazdı böyle, olamazdı! Bu kadar bencil hareket edemezdi.

İçinde kopan bu fırtınaların üstüne daha önce emekli olan arkadaşları aklına geldi: Vaktinde onlar da kendisi gibi gün sayıyor, hayal kuruyorlardı. Oysa birkaç ay geçmeden hayallerinin üstüne kezzap dökülmüştü. Şimdi çoğu kendini işe yaramaz görüyor, kullanılıp bir köşeye atılmış gibi hissediyordu. İçlerinde, vakit geçirmek için köhne kahvelerde duman altı olanlar mı yoktu, kalan ömrü hastanelerde geçenler mi…

Hayır, hayır o böyle bir hayat istemiyordu. Ömrü boyunca öğrencileriyle beraber olmak, onlara faydalı olmak istiyordu. Onların kuş sesi gibi cıvıltılarını bir gün duymasa boşluğa düşmüş gibi olurdu. "Hanım kızım", "aslan oğlum" diyeceği birileri olmadan güne nasıl başlayabilirdi? Bu kadar tecrübeyi mezara götürmeye, sadece nefsini düşünmeye, kabuğuna çekilmeye hakkı yoktu. Bilgi birikimini esas kullanacağı, milletinin hizmetine sunacağı zaman yeni gelmişti.

Ahmet Bey'in içindeki rahat etme arzusu, üst üste aldığı ağır darbelerin ardından son çırpınışlarındaydı: "Yıllardır görev

yaptın, çok yıprandın. Dinlenmeyi hak ettin sen. Hem gençlerin önünü açmak lazım. Bırak bayrağı biraz da başkaları taşısın!" gibi mırıltılarla muhatabına en zayıf tarafından; sağdan yaklaşmaya çalıştı.

Ama insana her zaman doğruyu gösteren vicdan, şöyle diyerek nefsin mırıltılarını susturdu: "Zaten bir ayağın çukura gidiyor. Kabirde dinlenmeye bolca vaktin olur!" Gözlerinin önünde beliren Nâzım Bey'in silueti de vicdanını tasdik ediyordu.

Ahmet Bey odasında gezinmeye başladı. Çiçek yapraklarının tozunu sildi. Elindeki fısfısla çiçekleri parlattı. Daha iyi güneş alsınlar diye birkaç saksının yerini değiştirdi. Gayesizce dolapların kapaklarını açtı, hiçbir şey yapmadan tekrar kapattı. Yavaşça askıdaki ceketini giydi. Sonra kalemini hızla cebine koydu, cep telefonunu çantasındaki göze yerleştirdi, bilgisayarını kapattı. Bu seri hareketleri, son kararını verdiğinin göstergesiydi.

Evet, karar vermişti; emekliye ayrılmayacaktı! Kendisi de Nâzım Bey gibi yaşayacaktı.

Evine doğru yürürken dalgındı. Acaba kararını eşi Zehra Hanım nasıl karşılayacaktı? Emekliliğini en çok o istiyor, yıllardır o güne hazırlık yapıyordu. İtiraz edeceği muhakkaktı. Acaba onu nasıl ikna etmeliydi?

Evinin kapısına geldiğinde aile yuvasının sıcaklığını hissetmeye başladı. Şimdi hanımı sofrayı donatmış kapıyı çalmasını bekliyor olmalıydı.

Beyinin apartmana girdiğini pencereden gören Zehra Hanım zilin çalmasına fırsat vermeden kapıda belirmişti. Her zamanki zarif tebessümü yanaklarındaki yerine oturmuştu. Ahmet

Bey'in simasında ise ifadesizlik hâkimdi. Hiç olmadığı kadar donuktu bugün.

Az sonra sofranın başındaydılar. Zehra Hanım bir yandan elindeki kepçeyi tencereyle tabaklar arasında getirip götürürken diğer yandan da kızından aldığı son havâdisleri naklediyordu. Torunları Yusuf okumayı öğrenmiş bile. Telefonda: "Dedem emekli olunca ben ona roman okuyacağım." diyesiymiş.

Sevimli torunu gözlerinin önüne gelen Ahmet Bey mesut bir şekilde gülümsedi. Hanımının anlatacaklarının bittiğini görünce kendisi konuşmaya başladı. Hakkı Bey'in ziyaretinden bahsetti ama detayına pek girmedi. Hanımının da yakînen tanıdığı Nâzım Bey'in telefon ettiğini, kütüphane kurmaya çalıştığını söyledi. Ondan konu komşudan kütüphane için kitap istemesini rica etti. Bir müddet hayran hayran Nâzım Bey'den, onun azminden, heyecanından konuştular. Sonra haberler için televizyonun karşısına geçtiler. Haberlerde ülkedeki bilmem kaç bin öğretmen açığından bahsediliyor, hiç öğretmen yüzü görmeden üçüncü sınıfa geçen öğrenciler gösteriliyordu. Müdürü olmadığı için yüzlerce okulun vekâleten idare edildiği dile getiriliyordu. Zehra Hanım bu haberleri can kulağıyla dinliyordu. Eşinin okulunda da öğretmen ihtiyacı bulunduğunu biliyordu. Bunlarla ilgili yorumlarda bulunuyor: "Okulda öğretmensiz ne yapacak bu yavrucaklar?" diye hayıflanıyordu.

Onun yüreğinin iyice inceldiğini anlayan Ahmet Bey konuyu açmanın vaktinin geldiğine karar verdi. "Hanım okulların halini görüyorsun. Bu durumda benim emekliye ayrılıp kendi köşeme çekilmem sence nasıl olur?" dedi.

Zehra Hanım hiç beklemediği bir anda Ağrı Dağı gibi bir soruyu kucağında buluverdi. Önce şaşaladı. Yakan topta elinde kalan topu bir an önce çıkarmak isteyen bir çocuk gibi: "Ben ne bileyim canım." dedi. "Hem bunun bizim durumumuzla ne alakası var?"

Karısının bu çocuksu telaşı Ahmet Bey'in hoşuna gitti. "Olmaz mı hanım, ben emekli olunca bir idareci açığı daha ortaya çıkmayacak mı?" dedi.

Zehra Hanım kahve yapma bahanesiyle mutfağa kaçtı. Kocasının kararını çoktan vermiş olduğundan, sadece kendisini ikna etmeye çalıştığından emindi.

Ahmet Bey hanımının konu üzerinde konuşmaktan ısrarla kaçındığını görünce daha çok üzerine gitmedi. Nasıl olsa ikna etmek için vakti vardı. Bütün hayallerini bir anda suya atmanın kolay olmadığının farkındaydı. İleriki akşamlarda yeri geldikçe konuya girmeye, mesleğine devam etme isteğine temas etmeye devam etti. Ancak bir türlü son noktayı koyup: "Emeklilikten vazgeçtim. Elim ayağım tutuğu sürece vazifeme devam etmek istiyorum." diyemiyordu.

Bir akşam evlerine Nâzım Bey ve Milli Eğitim Müdürü Hakkı Bey geldiler. Yanlarında ambalajlanmış kocaman bir tablo getirmişlerdi. Nâzım Bey, Zehra Hanım'a: "Lütfen bunu Ahmet Bey evladımızın sürekli görebileceği bir yere asınız." diyerek tabloyu takdim etti. Zehra Hanım gayet memnun biraz da mahcup bir şekilde hediyeyi kabul etti. Ev sahipleri tabloda ne olduğunu oldukça merak etmişlerdi. Acaba bir resim mi vardı? Yoksa güzel

bir hat yazısı mı? Veya tahmin etmedikleri başka bir şey mi? Hakkı Bey'in ısrarıyla tablonun sarılı olduğu ambalajı açtılar. Turkuaz mavisi parlak ve düz bir zeminin üstüne kusursuz bir el yazısıyla Nâzım Bey'in dilinden düşürmediği: "Öğretmenin emeklisi olmaz! Rahmetlisi olur." sözü bir inci gibi dizilmişti.

Misafirlerin sebeb-i ziyareti anlaşılmıştı. Ahmet Bey'i emeklilik kararından vazgeçirmeye çalışıyorlardı. Ahmet Bey'in çoktan vazgeçtiğini, işin Zehra Hanım'da düğümlendiğini ah bilselerdi!

Neyse ki Ahmet Bey hanımını günlerdir buna hazırlamaktaydı. Bu yüzden olsa gerek onun için de pek sürpriz sayılmadı bu durum. Misafirler gidince bu ziyaret için özel yaptırılan tabloyu salonun en güzel yerine astılar.

Tabloyu asma esnasında kocasının gözlerindeki parıltıyı, sesindeki samimiyeti ve hizmet etme heyecanını gören Zehra Hanım, bütün planları suya düşse de onun kararına saygı duydu: "İnşallah cennette bol bol birlikte vakit geçirir, rahat ederiz." dedi.

Her ikisi de " âmin" dediler buna.

"SEN MEVLÂYI SEVEN DE..."

Ailesi, Râmiz diplomasını bile almadan ona kendi şehirlerinde câzip bir iş ayarlamış. Râmiz'in gönlünde yatan aslan ise farklıdır. Onun dünya adına hiçbir hesabı- kitabı yoktur. Tek derdi eğitim gönüllüleri kervanına karışıp "Ata Yurt"a gitmek, oralara vefa borcunu ödemektir. Lise sıralarından beri gaye-i hayalidir bu ülkü. Fakültede son finalini verir vermez idealinin peşine düşer ve 'mukaddes göç'e yol bulmaya çalışır.

Hayra niyet edenlerin önüne umulmadık yerlerden kapılar açan Rabbimiz, ona da aradığı fırsatı verir. Eski bir tanıdığı vâsıtasıyla Kazakistan'daki bir Türk okulundan öğretmenlik teklifi alır.

Sırada ailesini bu işe razı etmek vardır. Buysa işin en zor kısmıdır. Zira niyetini senelerdir bilen ailesi evlatlarını baba ocağına bağlamak için dâima telkinde bulunmaktadır.

Bunlara rağmen Râmiz; alttan alır, üstten alır, türlü şirinlikler yapar, tatlı dil ve güler yüzle anne babasının rızasını alıp yola çıkmaya- biiznillah- muvaffak olur.

Hicret yurduna alışması zor olmaz. Orada kendisi gibi nice yiğitler vardır. Onlarla omuz omuza, el ele verince her türlü mahrumiyete- inayet-i ilahiye ile- katlanabilirler. Kazak öğrencileri ve

velileriyle içli dışlı olduklarından gurbette olduklarını unuttukları dahi söylenebilir. Fırsat buldukça Türkiye'deki yakınlarına telefon eder, mektup yazarlar. Uzun tatillerinde sıla-i rahimde de bulunur, hısım akrabanın gönlünü hoş ederler. Ancak darb-ı meselimiz meşhurdur: "Bülbülü altın kafese koymuşlar, ille de vatanım, ille de vatanım demiş." Onlar da - her şeye rağmen- memleket özlemi, aile hasreti çekerler.

Gidişinin üçüncü senedinde Râmiz Türkiye'den üzücü bir telefon alır. Kardeşi bir kaza geçirmiştir. Âcilen ameliyat olması gerekiyordur. Ameliyat için bol miktarda para lâzımdır. Annesi babası yüksek bir maaşla çalıştığını sandıkları oğullarından destek beklerler. Ancak Râmiz'in, o günün şartlarında aldığı, üç yüz dolar maaşla kenara bir şeyler atmış olması mümkün değildir.

Görev yaptığı okulda birikmiş alacağı vardır. Onun için müdürüyle görüşür. Ne var ki muhasebede, o günlerde kuruş yoktur.

Râmiz'in ailesi sık sık ondan gelecek yardımı sorar. Râmiz ve okuldaki arkadaşları yana yakıla para arar, umut ettikleri kişilere telefon ederler. Fakat istenen meblağ, bulundukları ülke şartlarında çok yüksektir. Kimseden temin edemezler.

Aradan üç- beş gün geçmesine rağmen Râmiz'den umduğunu bulamayan ailesi telefon konuşmalarında sitemkâr olmaya başlar. Gurbetteki bir avuç dost ızdırapla kıvranır, arkadaşlarına yardım için bir şeyler yapmaya gayret ederler. Eller dua için Rab'be açıldığında Râmiz için yalvarılır: "N'olur ya Rab" denilir.

Râmiz'in ailesiyle yaptığı son telefon konuşmasına okulun müdürü de şahit olur. Râmiz utana sıkıla: "Parayı denkleştirmeye çalışıyorum, elimde yok şu anda…" diyerek yutkunur. Annesi

inkisar içerisinde: "Oğlum, ne olur bizi darda bırakma! Kardeşin günden güne kötüye gidiyor." der. Ailesinin çaresizliği genç öğretmenin ciğerine âdeta çok dişli bir kıymık gibi saplanır.

Eli boş da olsa bir an önce memlekete gidip ailesinin yanında olması, onlara destek vermesi lâzımdır. Arkadaşları uçak parasını aralarında zar zor denkleştirebilirler. Üç gün sonra kalkacak ilk uçakla uğurlayacaklardır onu.

Müdür Bey evine giderken öğretmenine yardım etmenin bir yolunu düşünmektedir. Aklına pek de parlak olmayan bir fikir gelir; evindeki eşyalardan para edecek olanları satmak! Ancak bunun yetmesi mümkün değildir. Çünkü neyi satarsa satsın bu kısa sürede onca parayı denkleştiremeyecektir. Bu içinden çıkılmaz düşüncelerle evine varır. Kapıyı yemek pişirmekle uğraşan eşi açar. Hoş beşten sonra eşi mutfağa, kendisi bir buçuk yaşındaki oğlunun bulunduğu salona yönelir.

Sesini duyup paytak paytak koşarak kendisine gelen oğlunu kucağına alırken masum yavrunun elinde bir deste dolar görür. Kaç gündür rüyasında para saydığından, bu da onlardan biri her halde diye düşünür. Serap gördüğünü sanır. Gözlerini ovuşturur ama çocuğun elindekiler aynen duruyordur. Kendini çimdikler, değişen bir şey olmaz. Hayal değildir bu, serap da…

Hanımını çağırır hemen. Kocasının elindekileri görünce o da şaşırır. İkisi de aynı anda aynı soruyu sorar: "Bunlar nereden geldi?"

Evlerinde para bulunmadığını, hele o kadarının olamayacağını ikisi de iyi biliyordur. Küçücük oğulları evden dışarı çıkmış da olamaz! Paranın çocuğun eline nereden geçmiş olabileceğini düşünüp taşınırlar fakat bir sonuca varamazlar.

Henüz konuşamayan çocuklarına, onun anlayacağı şekilde elindekileri nerden bulduğunu sorarlar. Yavrucağız anlaşılmaz sesler çıkarıp boyun bükmeden başka cevap veremez.

Dolar banknotlarından oluşan bir tomar para ellerindedir. Ancak bir müşkülleri vardır. Bunların kaynağını bilmiyorlardır. Acaba bunu bir arkadaşlarının acil ihtiyacı için de olsa kullanmaları doğru mudur?

Şüphelerini izale etmek için Râmiz'i Türkiye'ye götürecek uçağın kalkış gününe kadar sorup soruştururlar. O civarda, o çoklukta bir parayı kaybeden veya kaybettiğini iddia eden biri çıkmaz. Bunun apaçık bir ikram-ı ilahî olduğuna şüpheleri kalmaz.

Cenab-ı Allah Râmiz'in ailesine mahcup ve eli boş gitmesine razı olmamıştır. O parayla önce onun ihtiyacı görülür. Bereketi azalmasın diye Müdür Bey parayı hiç saymaz. Diğer öğretmenlerden alacaklı olanların da hesabı görüldüğü halde geride hâlâ para kalmıştır.

Rızasını kazanmak için koşturanların yardımcısı elbette Yüce Allah'tır. Kur'an'ında:"Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a (Allah'ın dinine) yardım ederseniz O da size yardım eder, ayaklarınızı kaydırmaz." buyuran O değil midir?

Biliriz ki ikram-ı ilahiye inananlar için bunlar çok sıradan şeylerdir. Alvar'lı Efe Hazretlerinin dediği gibi:

"Sen Mevlâ'yı seven de Mevlâ seni sevmez mi?

Rızasına iven de Hak rızasın vermez mi?

Sen Hakk'ın kapısında canlar feda eylesen,

Emrince hizmet etsen Allah ecrin vermez mi?"

CÜBBE VE CÜZDAN

Cebinden çıkardığı beyaz mendille yüzünü kurulayan adam kızgındı:

– Ayıp canım! Bu kadar da haddini aşmaz ki insan.

Kolları ve paçaları çemreli abdest almaya hazırlanan biri onun sitemine iştirak etti:

– Öyle ya! Sen kalk koskoca Hacıveyiszâde Efendiye… Cık, cık, cık.

Takunyaları yerine bırakan bir öteki söze karıştı:

– Yanına kalmaz bu yaptıkları. Bir Allah dostunu geri çevirmek ne demek!

Söze başka karışanlar da oldu. Muhavere uzayıp gitti:

– Utanmaz adam ne olacak! Mübarek kendisi için mi istiyor sanki... Vermeyeceksen verme… Bir de öyle demenin âlemi ne!

– Yok yok, kabahat Hocaefendide. Zahmet edip niye gidersin o densizin mağazasına. Bırak, kuruşu nasip olmasın!

– Muhterem, biz olsak dediğin gibi düşünürüz de o böyle düşünmez. Hayırda herkesin hissesinin olmasını ister. Belki yapacağı hayır onu kurtarır, günahları terkine, ibadetlere devamına vesile olur diye düşünür.

Şadırvan başındaki cemaat, esnaftan Fethi Bey'in, Hacıveyiszâde Mustafa Efendi'ye* takındığı tavrı çekiştiriyordu. Adam aksiydi, burnu büyüktü, cimriydi. Bunları herkes bilirdi. Ancak yine de haddini o kadar aşmasını kimse ummazdı. "Bu dilencilikten ne zaman kurtulacaksınız! Bırakın bunları yahu!" demişti azarlarcasına. Allah için koşuşturmanın adını 'dilencilik' koymuştu.

Hacıveyiszâde Efendi nasıl bir ahlâkın sahibiydi ki adamın dükkânından çıkarken: "Peki oğlum, sen bilirsin." demiş: "Allah'a ısmarladık." demeyi bile ihmâl etmemişti. Aradaki bağları bütün bütün koparıp atmamıştı.

O mübarek zat mânialara takılıp yılgınlık gösterecek biri değildi. Bu muamele de sadece azmini kamçılamıştı. Yanındaki arkadaşlarıyla birlikte hiçbir şey olmamış gibi bir diğer dükkâna girdiler. Bu esnaf onları hürmetle karşıladı, âlicenabâne davrandı. Daima yanlarında olacağını, her türlü desteği vereceğini belirtti ve yüklü bir bağışta bulundu. Onun bu himmeti öncekinin küstahlığını unutturmuştu.

* * *

Tarihî Aziziye Camii cuma namazı öncesi lebâleb doluydu. Kubbesinin altına sığmayan cemaati gök kubbenin altına taşmıştı. Cemaatinin duasına âdeta duvar duvar, tuğla tuğla amin, amin diyordu cami. Onlar ne istiyorlarsa o da istiyordu Allah'tan. Bu hal üzere yıllardır sözüne - sohbetine doyamadığı hatibini bekliyordu.

Cemaatin dudakları kıpır kıpırdı. Kimi Kur'an okuyor, kimi dua ediyordu. Konya'nın her yerinden hatta uzak köylerinden ışığa koşmuşlardı. Bir asr-ı saadet Müslümanı görmek,

onu dinlemek; içlerini aşkla- şevkle, azimle- ümitle doldurmaktı niyetleri. Her şeyin zâyi olduğu bir zamanda elde kalan nâdir mücevherlerden biriydi bekledikleri.

Hacıveyiszâde Efendi şehirde kaç gündür mekik dokuyor; dükkân dükkân, ev ev dolaşıp insanları gayrete getirmeye çalışıyordu. Yıllardır bekleyip durduğu an gelmiş, fırsat kapıları açılmıştı. Kader yollarına gül döküyordu. Şimdi arsa bulmak, okul yapmak, yurt yapmak ve bunlara öğrenci doldurmak lâzımdı. Bunların hepsi için milletin maddî manevî desteği gerekliydi.

Hacıveyiszâde Efendi otuz yıldır yana yakıla okutacak talebe aramıştı. Üç beş azimli ve korkusuz genci kuytu köşelerde okutmaya, taşıma suyla değirmen döndürmeye çalışmıştı. Ancak şimdi vaziyet değişmişti. Ufukta şafak emareleri görünmeye başlamış, hükümet kerhen de olsa İmam Hatip Okullarının açılmasına müsaade etmişti. Ancak ortada ne bina vardı ne okul ne de talebe! Olsun. Bunların hepsi halledilebilirdi. Hacıveyiszâde Efendi kendisi gibi düşünen üç beş dava adamıyla kolları sıvadı, hemen işe giriştiler. İnsanların kapısını çalıp yüzsuyu döktüler. Bu uğurda her şeye katlanmaya hazırdılar. Zira açılacak bu okullar, okutulacak talebe demekti. Milletin istikbalini ihyâ etmek demekti. Nesilden nesile aktarılan ilmin kesintiye uğramaması demekti…

Enteresandır; onların hayallerini, ümitlerini bilen çevrelerinden, hatta ailelerinden bile bu işe soğuk bakanlar, onları caydırmaya çalışanlar çıktı:

– İmam Hatip diyorsunuz, millete yüzsuyu döküyorsunuz. Tamam; heyecanlarınız, idealleriniz, ümitleriniz var. Fakat geleceği

meçhul bir müesseseye hangi genç gider? Muhalif bir hükümetin işaretiyle kapanmaya mahkûm bir mektebe hangi baba evladını yazdırır? Okuyana diploma verilmez. Verilse işe yaramaz. Yarın milletten kuruş kuruş para toplayarak yaptığınız binaları da elinizden alırlar. Gelin sa'yinizi başka yerde kullanın, millet için görülecek farklı hizmetler var, diyorlardı.

Hacıveyiszâde Efendi ve arkadaşları bunlara kulak asmayıp vazifelerine baktılar. Mevcut şartların ilelebet devam etmeyeceği inancındaydılar. Zira bu millet ehlullahın duasını almış dahası Peygamberinin senasına mazhar olmuştu.

Nihayet imam odasının kapısı açıldı. Hacıveyiszâde Efendiyi gören cemaat toparlandı, fısıltılar dindi. Vaaz kürsüsüne doğru vakur adımlarla ilerlerken önünde bulunanlar geçebilmesi için edeple yer açtılar ona. Az sonra kürsüye çıkıp şevk ocağını yakacak, nurdan bir çerağ tutuşturacaktı. İmam Hatiplerin açılmasıyla ilgili bir şeyler söyleyecek, cemaate yol gösterecekti muhakkak.

Her zamankinden farklı bir hâl vardı üzerinde. Anlatacağı şeylere tamamen kendini vermişti anlaşılan. O anda dünya yıkılsa farkında olacak gibi görünmüyordu... Besmele, hamdele, salvele derken şevk atını kamçılamaya, gümrah ırmaklar gibi coşmaya başladı:

– Müslümanlar! Bir nesil yetişecek, talebeler yetişecek, diye söze başladı:

– Namazı niçin kılıyoruz? Allah'ın emri diye. Oruç, hac, zekat.. hepsini öyle, değil mi? Müslümanlar! Bugün üzerimizde bir din borcu daha vardır. Ne zamandır ilim talebesi yetiştirilmedi. Talebe demek din kalesini müdafaa edecek asker demektir…

Cehlin kalesini yıkacak mücahit demektir. Her dönem din için çalışmanın yani cihadın şekli farklıdır. Günümüzde cihatların en mukaddesi, en ulvîsi, en büyüğü talebe yetiştirmek, ilme hizmet etmektir. Zira ilim Mü'min'in yitik malıdır, behemehal onu bulmalıdır. Ben bu kanaatteyim. Bu uğurda yola çıktım. Beni bu yoldan ne onun bunun reddetmesi, ne de yüzüme tükürmesi döndüremez…

– Müslümanlar! İmam Hatip Mektepleri yaptıracağız. Bu mukaddes yükü omuzlayacağız! Sizlerin bizlerin yardımıyla bu işler olacak. Bu mekteplere yapılacak yardım dinimizedir, dinimizin ihyasınadır…

Yaşanan asr-ı saadete benzer bir tabloydu. Hatip coştukça coşmuş, cemaat gayrete gelmişti. 'Verin canınızı!' dese çokları çıkarıp koyacaktı yüreğini. Hacıveyiszâde Efendi cübbesinin yenlerinden tuttu. Kürsüsünde biraz toparlandı. Cübbesini omzundan sıyırıp çıkardı. Yıllardır namaz kıldırdığı, vaaz verdiği kader arkadaşıydı bu. Katlayıp önündeki rahlenin üzerine koydu:

– Ben cübbemi veriyorum, dedi.

Hemen peşinden yıpranmış cüzdanını da çıkardı:

– Bu da cüzdanım. Başka bir şeyim yok. Olsa onu da verirdim.

Onun bu halini gören cemaat sel oldu, tufan oldu. Konyalılar ellerinde avuçlarında ne varsa ortaya koyma yarışına girdiler. Cebindekileri avuçlayan getirdi, avuçlayan getirdi. Getiremeyenler kevserlere denk gözyaşlarını ve deste deste dualarını bıraktılar oracığa…

*

Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu: "Hacıveyiszade" diye meşhur Mustafa Kurucu Hocaefendi 1884'te Konya'da doğup 1960'ta aynı yerde vefat etmiştir. Konya'nın son asırdaki yetiştirdiği büyük şahsiyetlerden bir aksiyon insanı. İmam Hatip Okullarının açılmasında çok emeği geçmiştir. Aynı zamanda Konya İmam Hatip Oklunda öğretmenlik yaparak günümüzde ilahiyat profesörlüğü, müftülük, vaizlik vs. yapan birçok talebe yetiştirmiştir. Konya'nın ahlâk timsali âlimlerinden, Hacı Veyis Efendi'nin oğlu, merhum şair Ali Ulvi Kurucu'nun da amcasıdır.

ÇÜRÜK

Mustafa Efendi aksak bir neferin refakatinde içeriye girdi. Elindeki sepeti dip köşeye, kazaya yeni atanan kumandanın dikkatini çekecek vaziyette koydu. Kumandanın gazi olduğunu, cephede bir kolunu kaybettiğini biliyordu. Karakolda on beş kadar asker vardı. Çoğu onun gibi yara almış gazilerdendi. Üniformasının sağ kolu yeninden katlanıp omuzu çatal iğneyle tutturulmuştu.

– Selamun aleyküm kumandan oğlum.

– Aleyküm selam, hoş geldiniz.

Mustafa Efendi getirdiği sepeti işaret ederek izahat verdi.

– Asker evlatlarımıza hediyemizdir kumandan oğlum, bizim tavukların yumurtalarıdır.

Yöre halkı kendi yediğinden askerine de yedirmeyi borç bilirdi. Mevsimine göre sepetlerde kiraz, şeftali, üzüm, domates, patlıcan; tenekelerde pekmez, yoğurt, tereyağı taşırlardı karakola. Her haneden birkaç civan cephedeydi, savaşlar ardı ardına ekleniyordu. Onun için yöre halkı askere daha bir düşkündü. Onları sevindirince kendi evlatlarını, kardeşlerini sevindirmiş gibi oluyorlardı. Cepheden yer yer ciğerpârelerinin şehadet haberi

geliyordu. Yer yer de kolu, bacağı, burnu, kulağı kendinden evvel ahirete ulaşmış gaziler avdet ediyordu.

Kumadan emir erine seslendi:

– Ali!

– Emredin kumandanım!

– Şu sepeti mutfağa götür.

– Emredersiniz kumandanım!

Ali sepeti hemen alıp odadan çıktı. Mustafa Efendi cepheden haberler sordu. Sordukça benzi sarardı, yüzü buruştu. Oğlu döneli beri cephenin yatıştığını sanıyordu. Duyduklarından sonra endişeleri depreşti. Yüreğine tonlarca ağırlıkta taşlar bağlandı âdeta. Kumandanın anlattıklarına göre harp bitecek gibi görünmüyordu. Ordunun vaziyeti pek iç açıcı değildi. Şehit sayısı telaffuz edilemeyecek rakamlara dayanmıştı. Hastanelerde yaralıları alacak yer yoktu. Bu vaziyetteyken her an yeni bir seferberlik emri de çıkabilirdi.

* * *

Birkaç gün sonra Mustafa Efendi yine karakoldaydı. Bağının iri, ak üzümleriyle dolu sepeti kapının yanına bıraktı. Yüreğine bağlanan taşlar ağırlığını iyice artırmıştı. Kumandanla aralarında öncekine benzer muhavereler geçti. Felaketin ardı arkası kesilecek gibi görünmüyordu.

Bu geliş gidişler bir süre daha devam etti. Mustafa Efendi eli dolu gelip yüreği gamla yüklü gidiyordu. Her uğrayışında kumandana kendi durumuyla alâkalı bir şeyler anlatıyordu. Aralarındaki muhabbet gitgide koyulaşmıştı. En çok da yalnızlığından yakınıyordu.

– Kumandan oğlum, artık yaş kemâle erdi. Bir ayağım çukurda. Azalarım dökülüyor, akşamları sızılarından uyuyamıyorum inan. Bu halimle evin her işi benim üstüme kaldı. Bir kaç ay evvel oğlum cepheden yaralı döndü. Tam iyileşemedi henüz, bana hiç faydası dokunmuyor. Üstelik gelinle toruna da ben bakıyorum.

Kumandan da çaresizdi, elinden ne gelirdi ki? İçi ezilerek dinliyordu ihtiyar adamcağızı. Anlattıkları sadece Mustafa Efendinin değil, topyekûn bir milletin haliydi. Kumandan bu ızdıraplı adamı sabırla dinleyip teselli etmeye çalışıyordu.

– Maalesef herkesin durumu sizin gibi efendim. Memleketimiz savaşta, gençlerimiz cephede… Allah yardımcımız olsun. Bugünler geçecek inşallah. Hele biraz daha sıkalım dişlerimizi.

* * *

Bir gün Mustafa Efendinin korktuğu haber bir kara bulut gibi çullandı kazaya. Ev ev yayıldı dört bir yana. Herkesi bir endişe aldı. Seferberlik emri çıkmıştı. Eli silah tutanların tamamı yeniden cepheye çağrılıyordu. Zaten geride savaş artığı malul birkaç gaziden başka kimsecikler de yoktu. Listede Mustafa Efendinin oğlu Halil de vardı. İhtiyar adam telaşlandı. Oğlu bir daha giderse dönemeyeceğini biliyordu. Bir şeyler yapmalı, oğlunun yanında kalmasını, evin işlerini üstlenmesini sağlamalıydı. Ama bunu kime nasıl anlatırdı? Herkes cepheye giderken benim oğlum kalsın demeyi kendisine nasıl yakıştırabilirdi? Böyle düşününce utanıyor, kendini vatanına hıyanet etmiş gibi hissediyordu. Ancak hemen peşinden gelen mütalâalarla kanaati değişiyordu. Zaten senelerce savaşmıştı oğlu, kaç yerinden yaralanmıştı.

Hem çoluk çocuğuna, hatta kendisi elden ayaktan düştüğünde ona oğlundan başka bakacak kimse yoktu.

Bu gelgitler içinde fikirlerini boşa koydu dolmadı, doluya koydu almadı. Nihayetinde ar perdesini sıyırıp hâlini kumandana arz etmeye karar verdi. Kaç defa izah etmişti durumunu. Yardımı dokunurdu herhalde.

Ağır misafirleri için sakladığı bal tenekesini koltuğunun altına yerleştirdi. Sepete de domates, üzüm, patlıcan doldurup karakolun yolunu tuttu. Onu sepetin altında iki büklüm gören askerler koşup küfeyi sırtından aldılar. O, kumandanın yanına vardı. Ezildi, büzüldü. Düşündüklerini söylemekten hicap duyuyordu. Ancak ne pahasına olursa olsun söylemeyi aklına koymuştu.

– Kumandan evladım benim halimi biliyorsun, kimim kimsem yok. Bir oğulcağızım var. Tekrar cepheye çağrılıyor. Oğlum yaralı, daha yaraları kabuk bağlamadı. Yolda zor yürüyor. Silah tutacak vaziyette bile değil. Hem kızı dört yaşında henüz, babasını yeni yeni tanımaya başladı. N'olur bize medet et…

Mustafa Efendi uzun uzun anlattı mâruzâtını. Yalvarıp yakarmaları, sakallarını ıslatan gözyaşları kumandanın rikkat hislerini kabarttı.

– Oğlunuzla beraber gelin, durumuna bir bakalım hele…

Yaşlı adam bu sözlerle umutlandı, kumandanın eline sarıldı. Kumandan ondan çevik davranıp öptürmedi.

– Berhudâr ol evladım. Allah seni anana babana, vatana bağışlasın.

Mustafa Efendi çocuk gibi sevine sevine karakoldan çıktı. Yarım saat oldu olmadı, geri döndü. Beraberinde oğlu da vardı.

Avludan girdiklerinde kumandan penceredeydi. Mustafa Efendinin anlatımından ufak tefek sandığı oğlu tam tersine heybetli biriydi. Lâkin sol ayağı aksıyordu. Sol kolunda da bir mesele olduğu yürüyüşünden belliydi. Belki görünmeyen yerlerinde de yarası vardı. Beraberlerindeki neferle birlikte kapıyı çaldılar. Kumandan baba- oğulu içeri buyur etti. Evvela Halil'i tebrik etti. Gazilik pâyesinin yüceliğinden bahsetti. Savaştığı cepheleri, nasıl yaralandığını sordu. Asker askere muhabbet ettiler. Gerçekten Halil'in durumu savaşmaya pek elverişli görünmüyordu.

Kumandan önündeki evrakı doldurdu ve altını mühürleyip Halil'e uzattı. O zamana kadar olup bitenin farkında olmayan Halil kâğıdı okuyunca meseleyi kavradı. Kavramasıyla birlikte celâllendi, ayağa kalktı.

– Kumandanım, ben sapasağlamım hamdolsun! Daha beter askerlerin çarpıştığını gördüm. Benim halimde ne varmış ki çürüğe çıkarıyorsunuz. Bakın ayağıma; sapasağlam, kolum da öyle. Silah tutabilirim, ateş edebilirim, mevzi kazabilirim, her bir şeyi yapabilirim Allah'ın izniyle. Cephe arkadaşlarımdan geri kalmam.

Halil, kolunun bacağının işlediğine inandırmak için onları savruk bir şekilde sallamaya çalışıyor ancak bunda pek başarılı olamıyordu. Bu arada babası kolunun yeninden çekiştirerek onu susturmaya çalışıyor, Halil'se onu duymuyordu bile.

– Kumandanım, vatan tehlikede, düşman amansız diyorsunuz. Bu halde ben nasıl burada dururum? Düşman hudutlarımızı çiğnerken ben nasıl evde oturabilirim? Allah'a nasıl hesap veririm? Karımın, kızımın yüzüne hangi yüzle bakarım? Kumandanım bana müsaade edin yarım kalan işim tamamlansın!

Kumandanın gözleri yaşardı, gönlü ferahladı. Cepheden uzak kalalı böyle coşkulu sahneleri pek görmemişti. Şimdi cephe gerisindeki bir kahramanlığa şahit oluyordu. Yerinden kalktı. Halil'in omuzlarından tuttu, kendine doğru çekti. Alnından öptü onu. Sonra bir daha, bir daha öptü.

– Yiğit be! Yiğit böyle olur işte! Benim askerime bu yakışır zaten!

Sonra Halil'in terli avucunda buruşan kâğıdı aldı, yırtıp attı. Mustafa Efendi oturduğu yerde büzülüp kalmıştı. Oğlunun vazifeperverliği karşısında kendi yaptıklarından utanmıştı. Oğlunu beklemeden karakoldan çıktı. Doğruca eve gitti. Avluda karşılaştığı çileli gelinine bir komutan edâsıyla seslendi.

– Kocanın çantasını hazırla, cepheye gidecek!

Gelin bir an durakladı. Yüzü soldu, ayakları titremeye başladı. Yanında oynayan kızını kolundan tutup içeri kaçtı. Kızına sarılıp dudaklarını ısırdı, tâ kanatıncaya kadar… Neden sonra kalktı ve yiğidinin çamaşırlarını katlamaya başladı. Bir düğüne gider gibi uğurlayacaktı kocasını…

HÜSN-Ü MİSAL

Kestane ağaçlarının neftî gölgelerinin serinliğinden geçtim. Başında tek top akasyanın bulunduğu, Arnavut kaldırımlı sokağa kıvrıldım. Sokakta yaprak kımıldamıyordu. Gözüm kapı numaralarında, çevreme bakınarak yürüyordum. Evlerin önündeki ağaç gölgelerinde renk renk köpürmüş iri ortancalar sessiz, pembe hatmiler hareketsizdi. Balkonlarda kurumlanan küpe çiçekleri hayatın neşvesine delalet ediyordu.

Zihnimde, Davud Hocamla ilgili hâtıralar harmanlanıp duruyordu. İmam Hatip'te okurken meslek derslerimize girerdi. Dâima mütebessim, dâima müsamahalı, dâima iyi niyetli ve dâima babacan biriydi. Biz öğrencileriyle alâkası okul içinde bitmez, esas okul dışında beraber olurdu bizimle.

Lise birdeyken derslerimize girmeye başlamıştı. Bir gün ders çıkışı beni çağırdı ve babama, kendisini ziyaret edip tanışmak istediği haberini yolladı. İlkin endişelendim biraz, acaba hakkımda şikâyette mi bulunacak diye. Ancak Davud Hocamın o karakterde biri olmadığını düşünmem içimi ferahlattı.

Bu işe rahmetli babam da çok şaşırmıştı. Oğlunun öğretmenlerinden biri sırf tanışmak için onu ziyaret edecekti. Önce: "Hocamıza ayıp olur, ben onun ayağına gideyim." diye düşündü.

Ancak misafiri geri çevirmek gibi anlaşılabilir mülahazasıyla bundan vazgeçti. Bir gün derslerden sonra hocamla beraber bizim dükkânın yolunu tuttuk.

Babam misafirini nereye oturtacağını, ona ne ikram edeceğini şaşırmıştı sevincinden. Hemen tanışıp kaynaşmışlardı. Rahat rahat konuşsunlar diye ben bir bahaneyle yanlarından uzaklaşınca hocam benden sitayişle bahsetmiş. O gidince babamın koltukları kabarmıştı. Ne anlattıysa artık…

O günden sonra bizim evde Davud Hoca deyince akan sular dururdu. Sanki bir ruhanîden bahsediliyormuş gibi herkes sözlerine çeki düzen verirdi. Onun işin içinde olduğu her faaliyet için izin verilirdi bana.

*

Tahsil için gurbete çıkıp hayatımı da gurbette kurunca hocamla irtibatımız eski sıklıkta olamamıştı. Eskiden bayramda seyranda gidip elini öperken kiracısı olduğu evden taşınınca ondan da mahrum kalmıştım. Uzun bir süre arayıp soramadım, yeni adresini, telefonunu öğrenemedim.

Memleketimde olduğum bir gün lisedeyken yolumuzun çokça düştüğü bir camide namaz kılmaya karar vermiştim. Cami çıkışında sınıf arkadaşım Bilâl'le karşılaşınca umduğuma nâil oldum. Su seslerinin ve kestane ağaçlarının eşlik ettiği şadırvanın serinliğinde yârenlik ettik. Bilâl'le de yıllardır görüşemiyorduk. "Neler yapıyorsun şimdilerde?" diye sordum. Ceket cebinden kartvizitini çıkarıp uzattı. Pek çok işle uğraşıyormuş. Reklâm, fuar ve organizasyon işleri, turizm ve kitapçılık şirketinin bünyesindeki işlerden

bazılarıymış. Birkaç derneğin yönetim kurulunda, bir vakfın da mütevelli heyetindeymiş. Evlenmiş, iki çocuğu varmış.

Ben uzattığı kartviziti inceleyip cüzdanıma yerleştirirken o bana sordu: "Ee, dostum sen neler yapıyorsun? Öğretmenliğe devam mı?" "Evet, öyle." dedim kısaca. Bilâl: "Desene Davud Hocamızın yolundasın." dedi. Böylece sohbet asıl mecrasını bulmuş oldu.

"Onlarda yaptığımız iftarları hatırladın mı?" dedi. "Ne güzel günlerdi…" O günler hayalimize aksedince ikimizin de yüzünde tomurcuklar, goncalar kabardı; güller, sümbüller destelendi. "Hatırlamaz olur muyum hiç?" dedim. "Züleyhâ Hanımın yemeklerini unutmak mümkün mü hele?"

Hocamlar hanelerinde misafir olmadan iftara oturmayı düşünemezlerdi. Ramazanlarda öğrencileri grup grup iftara alırlardı. Koskoca okulda sofralarından nasiplenmeyen yoktur hemen hemen. Öyle zengin gönüllü öyle cömerttiler ki sanırsın sofraları Halil İbrahim sofrası veya Hâtem-i Taî'nin çadırı…

O tatlı günlerin hayaliyle sermest olmuşken Bilâl unuttuğu bir şey hemen aklına gelmiş gibi atıldı: "Hocamız emekliye ayrıldı, duydun mu?" Çok şaşırdım. Zira onun hayat anlayışında emekliliğe yer yoktu. "Öğretmenin emeklisi olmaz, rahmetlisi olur." cümlesini sık sık işitirdik ağzından.

Meselenin iç yüzünü öğrenince anladım ki tercih hakkı kalmamış kendisine. Eşi felç olmuş. Yemek hazırlarken mutfağın ortasına yığılıp kalmış. Hastane hastane, doktor doktor dolaşmış, aylarca hastane odalarında kalmışlar. Bütün tedavilere rağmen Züleyhâ Hanım vücudunun yarısını kullanamıyormuş. Ne

büyük imtihan… Hocamız eşine bakmak için ölene dek devam etmeyi düşündüğü mesleğinden istifa etmek zorunda kalmış.

Bilâl'den hocamızın adres ve telefonunu almış ve hemen o akşam arayıp, ziyaretine varmak istediğimi haber vermiştim.

*

Nihayet 14 numarayı gördüm. Mavi bahçe kapısının kemeri sarmaşık gülleriyle örülüydü. Altından geçerken heyecanlandım. Ne kadar büyürsem büyüyeyim, isterse yılların öğretmeni olayım kalp atışlarıma engel olamıyordum.

Kapıyı tahmin ettiğim gibi Davud Hocam açtı. Saçlarının tamamına kar yağsa da beklediğim kadar yaşlı görünmüyordu. Tabiatıyla beni hemen tanıdı. Eğilip hürmetle elini öptüm: "Hocam, sizi ihmâl ettik kusurumuza bakmayın." dedim. "Estağfurullah evladım, ne kusuru?" deyip sırtımı sıvazlayarak içeri aldı.

Evin içerisi hâlâ bir hanım eli değiyormuşçasına çiçek gibiydi. Pencere önlerindeki saksılar eski günlerden geri değildi. Danteller, oyalar, örtüler.. hepsi yerli yerindeydi.

Hastanın yatağı cam kenarındaydı. O mübarek sabrediyordu. Hocam benden bahsetmiş, hatırladı. Ziyaretimden memnun olduğu belliydi.

Ben onu başka yerde görsem tanıyamazdım. Biz evlerine gidince yerinde hiç duramaz, evlatları yaşındaki misafirlerini memnun etmek için döner dururdu. Hastalıktan sonra zayıflamış, erimiş, damarlarından kan çekilmişti sanki. Zoraki gülümsemeye çalışıyor, sohbet etmek istiyordu.

Haftada en az bir sefer doktora gidiyorlarmış. Züleyhâ Hanımın tek hastalığı felç de değilmiş üstelik. Onunla birlikte

şekeri ve tansiyonu yüksekmiş, kalbinde ritim bozukluğu varmış, böbrekleri tehlike sinyalleri veriyormuş. Duydukça insanın içini sıkıntı basıyor…

Hocamız kusursuz bir hasta bakıcısıydı. Bu hastalıklarla ilgili o kadar şey öğrenmiş ki tıp tahsili yaptığı sanılır.

Züleyhâ Hanım kocasının yardımıyla zar zor yerinden kalkıp azıcık yürüyebiliyordu. Onun dışında yatağa bağımlıydı. Namazını oturarak eda edebiliyordu. Elinden Kur'an'ı, dilinden duayı hiç düşürmüyormuş. Vaktinin çoğunu böyle ibadetle geçiriyormuş.

Bazen hocamız hayat arkadaşını evin arkasındaki bahçeye çıkarıp ceviz ağacının dibindeki sedire oturtuyormuş. Meyveleri sebzeleri, taravetlerini kaybetmeden dallarından koparıp yediriyormuş. Kendisi duruma göre kazmayı küreği, ağaç makasını veya su hortumunu eline alarak bahçe işlerine koyuluyormuş. Hocamız mübarek eşinin o kadar duasını alıyor ki dağıtılsa belki bütün mahalleliye yeter!

Hocamız evden ayrılamayınca yıllardır yapmakta olduğu sohbetleri evinde yapmaya başlamış. Kur'an ve tecvit öğrettiği birkaç komşusu da hanelerine şeref veriyormuş. Eski öğrencileri, mesai arkadaşları da yalnız bırakmıyorlarmış onları.

Her halleriyle çevrelerine hüsn-ü misal olan bu nezih aile, hastalıklı halleriyle de örnek oluyordu. Hayata küsmek, kendi kabuklarına çekilmek, kaderi tenkit etmek, hallerinden şikâyetçi olmak, hizmete ara vermek… akıllarından bile geçmiyordu.

Mutfakta hocama yardım ederken sessizce sordum: "Hocam, onca hastalığa nasıl tahammül edebiliyor?" Elindeki işi

bırakmadan cevap verdi: "Ne doktorlar ne ilaçlar. Onu asıl tedavi eden 'Hastalar Risalesi'* evladım. Durmadan onu okuyor, okudukça da ağrılarını unutuyor."

*

Dualarını alıp ayrılırken dünyaya dâir bütün vehimlerden sıyrılmıştım. Artık hastalıklardan ve musibetlerden endişe etmiyordum. Madem ki Allah'a imanım var, madem ki imtihan dünyasındayız, madem ki Allah ecrini verecek.. hepsine sabırla karşı koyabilirdim biiznillah.

Sarmaşık güllerinin ağdığı bahçe kapısından Arnavut kaldırımlı sokağa çıktığımda gökyüzünde uçurtmalar ve beyaz güvercinler gördüm. Yeşil yapraklar arasında serçelerin şenliğini dinledim. Hanımelilerinin kokusu yüreğime sızdı tel tel. Dilimde Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın gönül nağmeleri belirdi:

"Gelse celalinden cefâ
Yahut cemalinden vefâ
İkisi de câna safâ
Lütfun da hoş, kahrın da hoş."

*

Hastalar Risalesi; Bediüzzaman Said Nursî Hazretlerinin Lem'alar adlı eserindeki 25. Lem'a'dır. Muhterem müellif tarafından: "Hastalara bir merhem, bir teselli, mânevî bir reçete, bir iyâdetü'l-marîz ve geçmiş olsun makamında yazıl"dığı belirtilir. Okuyan hastaların moral değerlerinin, sabır ve tahammül güçlerinin arttığı hatta hastalıklarından memnun oldukları, hallerinden şikâyetten vazgeçtikleri sayısız tecrübelerle bilinen bir durumdur.

Yusuf ÜNAL

OKUL HİKÂYESİ

Adam bu sefer kararlıydı. Meseleyi kökünden halledecekti. Müdürü dışarı çağırdı. Öylesine âmiraneydi ki Celâl Bey nereye gideceklerini soramadı bile. Beraberce adamın cipine bindiler. Şehrin dışına doğru yol almaya başladılar. Müdür sordu:

– Nereye gidiyoruz? Cevap gizemliydi:

– Az sonra görürsünüz!

Celâl Bey endişelenmeye başladı, ortalıkta tekin olmayan insanlar geziniyordu. Bu da onlardan biri olmasındı. Giderek etraf tenhalaşmaya başladı, yerleşim alanlarını terk ediyorlardı. Gerçi adamla birkaç görüşmüşlükleri vardı. Civarda tanınan biriydi adam ancak belli mi olurdu? “Keşke isteğini yerine getirebilmiş olsaydık”, diye geçirdi içinden. Kaç kere gelmişti adam kapılarına, kimleri ricacı yapmıştı. Ama işini görememişlerdi.

İkisi de suskundu. Büyük hâdiseleri haber veren bir sessizlik vardı. Gide gide boş bir arazinin kıyısında durdular. Adam acele diyordu. Arabadan atlayarak indi. Müdürün açmasına fırsat vermeden onun kapısını da açtı.

* * *

Adam, Celâl Beyin çaresizliğini ilk görüşmelerinde anlamıştı. Yoksa kolay kolay ‘hayır’ diyecek birine benzemiyordu. Ondan

sonra da kapısını epey aşındırmıştı. İşadamı, bürokrat, vekil… hatırı sayılacak kim varsa koymuştu araya. Fazladan ücret vermeye de razıydı. Ancak üzgünce verilen cevap hep aynıydı: "Kusura bakmayın n'olur, kontenjanımız dolu."

Duruma şaşırıyordu adam. Şehre uzak, henüz dört yıllık bir okul… Üstelik paralı! Kendi kendine düşünüyordu: "Bir sürü özel okul öğrenci bulamayıp kapanıyor. Buradaysa yer yok. Demek ki duyduklarım doğru. Bunca insan, bu okula niye rağbet etsin ki?" Sonra kararını tekrarlıyordu: "Çocuğum eğitimini mutlaka burada almalı!" Acaba ne yapmalıydı bunun için? Nasıl bir çözüm bulmalıydı?

* * *

İkisi de arabadan inmişlerdi. Adam ne yapacaksa şimdi yapacak, ne diyecekse şimdi diyecekti. Önünde etamin bezi gibi serilen çıplak araziye bakıyordu. Niyetini hâlâ açığa vurmamıştı. Celâl Bey adamın sîmasının aldığı halden iyi bir şeyler olacağını hisseder gibi oldu.

Adam neden sonra önlerini işaret ederek boşlukta bir daire çizdi:

– Burası on dönümlük bir yer, bana ait. Bağışlayayım okul yapılsın.

Celâl Bey şaşırdı. Bu kadarını da beklemiyordu. Meselenin künhüne ermişti artık. Aklından geçirdiklerine utandı. Böyle bir sonucu beklemiyordu. Şehrin en gözde villa arsalarının bulunduğu muhitte çok kıymetli bir arsaydı söz konusu olan. Diyeceklerini ölçtü-biçti:

– Çok cömertsiniz Râgıp Bey, Allah sizden razı olsun… Lâkin bir problem var..

Celâl Beyin tereddüdü, Râgıp Beyi endişelendirdi:

– Hayırdır hocam, nedir mesele?

Eli şakağında dalgın dalgın cevap verdi:

– Bizim okul yaptıracak imkânımız yok ki…

– Siz onları dert etmeyin hocam. Biz arsayı bağışlayıp gerisini koyuverecek değiliz. Sizin okulu yaptıran vakıfla birlikte, evelallah, hakkından geliriz. Celâl Bey:

– Önayak olursanız neden olmasın, deyip gülümsedi.

Râgıp Bey ferahlamıştı şimdi. Kendisine çok yakışan babacan bir tavırla sözlerine devam etti:

– Okul işi, bina işi kolay hocam. O bizim işimiz. Siz öğretmenlerden haber veriniz, öğretmenlerden. Buraya işinin ehli öğretmen bulabilir misiniz?

Celâl Bey kendinden emin konuştu:

– Ülkemizde işinin ehli öğretmenimiz çoktur. Yeter ki onlara imkânlar verilsin, siz hiç endişelenmeyin bu hususta...

* * *

Râgıp Bey, Celâl Beyi okula bıraktıktan sonra o hevesle mimar arkadaşı Mahmut Beyle buluştu. Heyecandan yerinde duramıyordu, içi kıpır kıpırdı.

– Yahu Mahmutçuğum, diyordu, şimdiye kadar bunu niye akıl edemedim ki ben?

Projeyi hemen çizdirmek, üstelik her şeyine bizzat nezaret etmek istiyordu.

– Şöyle büyük bir okul olmalı, diyordu, ferah feza.. şehrin keşmekeşinden uzak, oksijeni bol, ufka bakınca karşı dağların görüldüğü bir yerde.. yanından mevsimler geçen, bahçesinde çiçekler, çiçekler açan bir okul…

Sonra geniş olmalı, oyun alanları, spor salonları, gezinti sahaları bulunmalı.. teknoloji en üst seviyede kullanılmalı orada.. laboratuarlar, konferans salonu, kütüphanesi tam teşekküllü olmalı…

Râgıp Beyin hayali bitip tükenecek gibi değildi. Gözlerindeki ışıltı, iradesindeki fer mimar arkadaşına da geçti. Mahmut Bey, onu ilgiyle dinleyip elindeki kâğıtlara göz attıktan sonra başını kaldırdı:

– Râgıpçığım, dedi, on dönümlük bir arsaya senin istediğin özelliklerdeki bir okul yapılamaz, kulübe gibi bir şey olur. En az on beş dönüme ihtiyaç var.

Râgıp Bey, arkadaşının izahlarını makul buldu. Evet, arsayı genişletmeliydi.

Ama nasıl? Nasıl olacaktı bu?

Sonuçta çareyi buldu. Arsa komşularını tanıyordu. Hepsi varlıklı kimselerdi. Onlara niyetini açıp himmetlerine müracaat edecekti. Ancak bu kolay değildi. O güne kadar başkalarının kapısını çalıp bir şey istememişti. İçinden bir ses: "Kimseden bir şey isteyemezsin sen!" diye kestirip atıyordu.

Belli ki bu nefsin sesiydi. O halde tam aksini yapmalıydı. Sonuçta kendisi için olmayacaktı isteği. Hem hayır işiydi bu,

başka işlere benzemezdi. Allah, açılmaz zannedilen kapıları açıverir, geçilmez zannedilen engelleri geçirtiverirdi.

* * *

Nihayetinde düşündüğü gibi yaptı. Komşularından birer dönüm, yarımşar dönüm arazi vermeyi kabul edenler; onu destekleyenler, yüreklendirenler çıktı. Geri çevirenler, ipe un serenler, eften püften mazeretlerle uzak duranlar da olmadı değil. Ama o, bu işin olacağına inanmıştı bir kere.

İmarda gerekli planlamalar, değişiklikler yaptırıldı, izinler alındı. Râgıp Bey vakfın mütevelli heyetince kurulan inşaat takip heyetine de katıldı...

İnşaat esnasında yardım etmenin milletimizin mayasında olduğunu ve 'verme kültürü'ne yatkınlığını bizzat müşahede etti. Öyle göz yaşartan, öyle inanç tazeleyen tablolarla karşılaştı ki… Okul yapıldığını duyan bir hanımefendi ipek örtü içerisinde üç-beş bilezik göndererek, yeni evli bir gelin altınlarının bir kısmını vererek, birçok üniversiteli bursunun bir miktarını bağışlayarak… çorbada tuzlarının olmasını istemişlerdi. İnşaatın yakınlarında bahçesi olan ihtiyar bir amca da işçilere kiraz, kayısı, domates ve biber getiriyordu. Ve daha niceleri…

Râgıp Bey okul inşaatı vesilesiyle hayatında hiç tatmadığı duyguları tattı, yaşamadığı şeyleri yaşadı. En önemlisi, milletini bu kadar yakından tanıma fırsatı buldu. Demek bu necip millete rehberlik edilse, yol- yöntem gösterilse koşmayacağı hayır işi, altından kalkamayacağı müşkül mesele olamazdı Allah'ın izniyle…

* * *

Ertesi seneye okul yetiştirilemedi. Resmi işler beklenilenden uzun sürmüştü. Ancak bir sonraki sene tam teşekküllü olarak eğitim öğretime başladı.

Râgıp Bey okula adının verilmesi teklifini kabul etmedi. "Ecdadımızın büyüklerinden, milletimize hizmet etmiş birinin adını koyalım." dedi…

Çocuğunu okula kaydettirmek için okul yaptıran Râgıp Beyin hikâyesi böyle işte.

Onun için okul yaptırma işi orada kalmadı elbette. Bu, onda bir sevdaya dönüştü ve dünyanın her yerinde "sulh adacıkları" kurmak için kolları sıvadı…

Allah yolunu açık etsin!